

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616-T-181. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska tiskarna 'Slov. poročevalca' v Ljubljani.

Dolenjski list

STUDIJSKA KNJIŽNICA

Tednik okrajev Črnomelj,

NOVO MESTO

OD TEDNA DO TEDNA

Kje bi začel — v Egiptu ali Indokini, pri evropski obrambni skupnosti ali vodikovi bombi, s posarjem ali afero Montesi, mar s poberlinskimi ali ali predženevskim razpoloženjem? Vseposod dovolj dogodkov, pri vsakem nekaj ugank, več zapletov kot razpletov.

Kairski burni dnevi so se nekoliko polegli — za kako dolgo in s kakšnimi posledicami? Kaj vse je vplivalo na priprave za vzpostavitev starih političnih strank in uvedbo parlamentarnega režima, na negotovost Nagibovega položaja, pa spet na preklic vsega tega, tako da z revolucionarnim svetom ostane vse pri star — na ta vprašanja še ni posebno bistrih odgovorov. Pustimo torej naj skrivnostnejšo egiptovsko svingo o tem za zdaj še molči.

Boji v Indokini v zadnjih dneh niso bili tako razviti, pač pa je obleganje trdnjave Dien Bien Fu sprožilo precejšnje diplomatsko dejavnost. Francozi so se nemara politično že pripravljali na kapitulacijo, ko je spregovorila njihova poveljstva v Indokinijski vojni — Amerika. Precej določeno je povedala, da ne misli prepuštili vaji Ho Si Minhu in vplivu Kitajske v Indokini. Iz Washingtona smo tudi zvedeli, v katerem primeru bi se ameriška armada vključila v to vojno. Pri vsem tem gre jasno za to, da ZDA nečejo opustiti zahodnega vpliva na Daljnem vzhodu. Dve poskusni eksploziji vodikovih bomb pa sta nekako nemo opozorilo, ki ga je svet z grozo sprejel na znanje.

Ob ameriški materialni in moralni podpori Franciji za vojno v Indokini, se mora Pariz — hoče, neče — pripravljati na ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti. Zivihna zborovanja za sklenitev te pogodbe in proti njej so nekakšna poskusna doba, ki bi jo radi v Washingtonu čimprej zaključili. Francoski politiki pa si bežijo glave, kako bo njihova skupščina kos tej nalogi. Prej ali slej se je bo morala lotiti, posebno še, ker jo je njena soseda v Bonnu že opravila.

Okrog Nemčije se je tudi napetilo precej pomembnih dogodkov. Potem ko so v zahodnonemški prestolnici ratificirali bonnski in pariški sporazum, je prišel na dan zelo zanimivo izjavo ameriški visoki komisar v Nemčiji James Conant. Predlagal je namreč, da bi ne glede na to, ali bodo v Franciji ratificirali evropsko pogodbo, dali Zahodni Nemčiji popolno suverenost. Za zdaj je namreč veljalo, da bi prenehali z okupacijo Zahodne Nemčije — kakor to predvideva bonnski sporazum — hkrati z uveljavitvijo pariškega sporazuma, to je z dokončno ratifikacijo evropske obrambne skupnosti, česar še niso izvedli v Italiji in Franciji. Za tako ameriško idejo pa se niso ogreli ne v Parizu ne v Londonu.

Na Conantove izjave je nemara vplival, poleg tega, da Amerika že od nekdaj želi močno Nemčijo, tudi nedavni sovjetski poseg v Vzhodno Nemčijo. Iz Moskve je prišla ponudba o suverenosti Vzhodni Nemčiji, kar naj bi pomembno ukinitev sedanega okupacijskega statusa. To sovjetsko odločitev so po svetu takoj proglasili za propagandni maneuver. Zal pa ne gre le za to, ampak bo ponujena 'suverenost' — za katero se ve, kakšna bo, saj je dovolj primerov v satelitskih državah Vzhodne Evrope — še bolj onemogočila združitev Nemčije in tako poglabila razdor v tem neresnem evropskem problemu. Ker je SZ edina okupacijska sila v Vzhodni Nemčiji in formalno lahko sklene, kakor se ji pač zdi primerno, nam je zdaj lažje razumeti Conantov predlog za Zahodno Nemčijo, kjer stališča treh okupacijskih sil niso preveč odstopajoča in je zato Amerika prista znanj za novimi kartami na dan.

Nismo sicer izprijeli programa prejšnjih dni, toda preleteli smo najpomembnejše mednarodne odnose, ki se križajo v sebi in med seboj, da jim zlepa ni mogoče priti do dna.

Zemljo splošnega ljudskega premoženja naj dobe najbolj upravičeni!

Da bo vsa zemlja pravočasno in dobro obdelana, je skrb vseh zlasti pa občinskih ljudskih odborov in njihovih svetov za gospodarstvo. Ti morajo še posebej skrbeti za obdelavo zemlje, ki je družbena last, to je zemlje, ki je postala splošno ljudsko premoženje po agrarni reformi z odločbo sodišč (zaplenjena zemlja) in po zakonu o zemljiškem maksimumu. Del te zemlje do sedaj ni bil pravilno izkoriščen ali pa so jo imeli neupravičeni koristniki. V novomeškem okraju je še polno primerov, ko razlašeno zemljo še naprej uživajo bivši lastniki, največkrat brez vsake odškodnine.

Res je, večji del te zemlje v pogledu lastništva zemljiško-knjižno še ni urejen, ker je treba rešiti pravna vprašanja, vendar to ne sme vplivati na pravilno izkoriščanje zemlje in na njeno dodeljevanje najbolj upravičnim, predvsem agrarnim interesom. Poleg tega, da so tako zemljo sedaj čisto neupravičeno še naprej uživali prejšnji lastniki, ki jim je bila odvzeta ali zaplenjena, je velik del zemlje prišel v nekako upravo državnih in združinskih posestev. Prav ta zemlja pa je bila največkrat predmet upravičene kritike, ker je bila navadno zelo slabo obdelana, dostikrat

pa je ostala tudi v pušči, medtem, ko so posamezniki, ki imajo premalo svoje zemlje, zastojali prosili zanjo. Skrajno nesocialističnega, lahko bi rekli fevdalnega načina so se posluževala posamezna država in združna posestva pri dajanju zemlje v najem privatnikom. Vse polno je primerov, ko so dajala tako zemljo v izkoriščanje največkrat neupravičencem itd. za cel prihodek, na primer košujo za eno tretjino ali polovico krme 'td. Takega načina so se posluževala združna podjetja Otočec, Mirna, delonca Mokrovc, državo posestvo Dob, združno posestvo Orehovica in druga.

Tudi letos si posamezna združna posestva prizadevajo, da bi obdržala čim več zemlje, čeprav ni nobenega jamstva, da bo tudi res bolj obdelana, kot je bila prejšnja leta. Tako ima združno posestvo Otočec vse zemlje nad 89 hektarjev, od tega 28 ha njiv in nad 23 ha travnikov. Dasi okolici dobro vedo, kako slabo je vsako leto ta zemlja obdelana in je posestvo lani imelo kakih 400.000 din izgube, se letos milo milo odstopili občini le dobre 4 hektarje. Mislimo, da ima družba pravico zahtevati od njih, da bo vsa zemlja, ki so jo obdržali, tudi pošteno in pravočasno obdelana. V nasprotnem primeru naj nosi kolektivno polno materialno odgovornost. To velja v enaki meri tudi za ostala združna in državna posestva. Zadruga, zadruga ali državno posestvo nima prav nobene pravice dajati to zemljo v najem drugim.

Pravilno je, da občinski ljudski odbori odnosno svetijo za gospodarstvo takoj poskrbijo, da bo letos res vsa zemlja pravilno obdelana in da jo bodo dobili predvsem tisti, ki so najbolj upravičeni. Z združnimi in državnimi posestvi se je treba takoj pogovoriti, koliko bodo lahko sami obdelali, ostalo pa naj občinski ljudski odbori dajo v najem predvsem agrarnim interesom in drugim upravičencem. Ker zemljiško-knjižne lastnine te zemlje še ni mogoče urediti,

naj jo po navodilu okrajnega ljudskega odbora dodelijo v najem s pogodbo za določeno dobo, to je njive in travnike za tri, vinograde pa za pet let. V tem času bo vprašanje prenosa lastnine na agrarne upravičence urejeno. Pri dajanju zemlje v najem je treba paziti, da je ne bodo dobili taki, ki imajo že svoje zemlje dovolj. Pravico pobirati najemnino ima izključno občinski ljudski odbor, vendar ne bi bilo prava, da bi jo dajali v najem na javni dražbi, pač pa v sporazumu z množičnimi organizacijami najbolj potrebnim in revnim kmetovalcem za primerno odškodnino.

Za vsako ceno pa je treba preprečiti, da bi zemlja ostala neobdelana, ali da bi se z njo še naprej okoriščali taki, ki nimajo nobene pravice.

Usmerjanje belokranjske mladine v poklice

V Črnomlju se je v nedeljo 28. marca t. l. zbral na redni seji okrajni Inicijativni odbor Društva prijateljev mladine, ki je pod predsedstvom okrajnega prosv. inšpektorja prof. Nade Goslič razpravljalo o usmerjanju belokranjske mladine v poklice. Na seji je bila sprejeta vrsta koristnih sklepov za bodoči razvoj mladine, zlasti pa pozdravljamo sklep o ustanovitvi podružnice Društva prijateljev mladine v večjih krajih Bele krajine, kamor bodo kot inštruktorji prihajali tudi člani okrajnega inicijativnega odbora. Na predlog tov. Barice Zugljeve, je bilo nadalje sklenjeno, naj Društvo prijateljev mladine za okraj Črnomelj prevzame patronat nad otroci, ki se nahajajo v Deskem vzgajališču v Logatcu ter skrbi za njihov bodoči razvoj o. g. jih pravilno usmerja v odgovarjajoče poklice.

Da bi se tudi otroci, ki so zadostili osemletni šolski obveznosti pravilno usmerili v poklice, bo odsej dalje možno posvetovalne staršev s profesorji o. učitelji in bo v ta namen organizirana na črnomeljski gimnaziji Roditeljska posvetovalnica. Da pa bi Društvo prijateljev mladine dobilo pravilen vpogled na toz. želje staršev in otrok, bo izvedlo anketo z otroci in anketo s starši, saj moramo končno že prenehati s prak-

so, da bi se belokranjska mladina usmerjala poklicno samo h krojačem, čevljarjem, mizarjem in šiviljam. Po podatkih, s katerimi razpolaga Inicijativni odbor Društva prijateljev mladine v Črnomlju, se belokranjska mladina niti ne zna odločiti za kakšne druge poklice, ker menijo, da ji je to nemogoče, če v samem kraju ni razvita industrija. Potrebno bo to mladino pravilno informirati o lepota drugih poklicih, ki jih belokranjska mladina ne pozna ter ji pomagati, da bo sprejeta v industrijske kraje in v internate Industrijskih šol, kjer naj bi se s pomočjo stipendij tudi pravilno izsolala. Bela krajina potrebuje za bodoči razvoj industrije tudi lasten kader profesionalcev in mojstrov, kvalificiranih in priučeni delavcev, ki naj se poklicno izobrazijo v krajih z razvito industrijo. Naloga Društva prijateljev mladine pa bo, da se bo borilo za sprejem teh otrok v odgovarjajoče šole in internate.

Inicijativni odbor Društva prijateljev mladine v Črnomlju se bavi trenutno tudi z načrti za vzpostavitev otroškega vrta v Črnomlju, ker so člani odbora

mnenja, da je predšolska vzgoja važen čimprej pri učno in vzgojno obrazovnem procesu našega otroka. Da bi svoje naloge v redu izpolnjevali, je Inicijativni odbor predlagal za republiško skupščino Zveze društev prijateljev mladine, ki bo v soboto 3. aprila letos v Ljubljani kar 15 delegatov iz raznih krajev Bele krajine, kjer naj se v bodoče organizirajo podružnice Društva prijateljev mladine.

S SEJE OKRAJNEGA ODBORA SZDL NOVO MESTO Slabe priprave za razdeljevanje novih legitimacij

25. marca je bila v Novem mestu seja okrajnega odbora SZDL, na kateri so razpravljali o pripravah za razdeljevanje novih članskih izkaznic in o nekaterih drugih važnih političnih vprašanjih. Priprav za razdeljevanje novih članskih izkaznic se posamezne organizacije niso lotile dovolj resno. Kot je bilo že poudarjeno v posebnem

članku v Dolenjskem listu, je to trenutno ena izmed najvažnejših nalog vseh organizacij. Občinski odbori SZDL so dobili nove žige in potrebni šteto izkaznic, zato je treba pričeti z razdeljevanjem čimprej. Zelo dobro so se lotili priprav za razdeljevanje izkaznic v Škocjanu, kjer so na sestankih obravnavali dosedanje delo, pobrali članarino in denar za izkaznice. Tako imajo točen pregled članov in vedo, komu naj izdajo člansko izkaznico. Tako bi morali razvati tudi drugod. Samo razdeljevanje je bolj ali manj formalnost; najvažnejši je razgovor s člani in nečlani o dosedanjem delu organizacije, o njeni vlogi, iz-

23. marca nas je po dolgi zimi prvikrat toplo in prijazno pozdravilo pomladansko sonce. Naši trije prijateljski so se z Bobjem vred korajžno postavili pred fotografa — le pogledite jih, kako zadovoljno se smejejo! Pomlad je tu, prelepa pomlad...

popolnitev odbora, vključitev novih članov in druge naloge. Odbori in aktivisti si morajo zlasti prizadevati, da bo vsak član in nečlan seznanjen z nalogami in cilji SZDL ter da mu bo jasno, zakaj bo plačal članarino in nosil v žepu legitimacijo.

Na seji je bila tudi poudarjena zahteva po budnejšem čuvanju zakonitosti, borbi za višjo socialistično zavest v uradih in ustanovah ter za večjo disciplino. Nesocialistične in neživiljske odločbe in razsodbe povzročajo na terenu politično škodo. Številni spori med sosedi prizadevajo razen materialne škode tudi težave socialističnim odnosom na vasi, zato se morajo organizacije SZDL boriti proti tem pojavom, kot tudi proti izkoriščanju socialistične demokracije za osebne koristi posameznikov. Na seji so govorili še o pravilnem dodeljevanju zemlje v najem privatnikom iz agrarnega sklada ter o odpravi fevdalnega načina oddajanja zemlje, kot so se jih doslej posluževala ponekod državna in združna posestva.

V SLAVONIJI CENE PADAJO
Po poročilih Gospodarskega vestnika so tržiča v Slavoniji, zlasti v Vinkovcih precej znižala. Posebno je porsala ponudba ob dosedanjem povpraševanju in zato cene za posamezne kmetijske pridelke padajo. Te dni so prodajali pšenico že po 2500 do 2700 din, koruzo po 1500 din za meterski stot, moko št. 2 po 35 din kilogram, moko GG pa po 45 din za kilogram.

Cena za debele svilje s 40 odstotki mastnosti je bila prejšnji teden 130 din, za biske in krave 90 din, za teleta 115, za ovce 65 din (za kilogram žive teže). Sveže meso so prodajali: sviljsko po 185 din, goveje po 170 din in telečje po 180 din.

IV. PLENUM CK ZKJ
V ponedeljek se je pričel v Beogradu IV. plenum CK ZKJ. Po otvoritvenih besedah generalnega sekretarja Josipa Brodarač Tita je tovariš Aleksander Ranković obširno poročal o aktualnih organizacijskih vprašanjih Zveze komunistov Jugoslavije. Poročilo je sledilo razprava.

Drugi dan zasedanja je po končani razpravi govoril generalni sekretar Josip Broz Tito. O plenumu bomo obširneje poročali v prihodnji številki.

Delavski svet LIP Novo mesto je zasedal

V soboto 20. marca se je sestaj na III. redni letni skupščini kolektiv LIP Novo mesto. Pred skupščino je upraviteljski odbor podjetja dal obračun dela v letu 1953. Poročilo direktorja podjetja in obračun letne bilance je pokazalo, da navzlic nekaterim napakam kolektiv tudi v preteklem letu ni slabo gospodaril in je lahko upravičeno ponosen na svoje delo in samoupravljanje.

S skupščine je kolektiv poslal resolucijo predsedniku LRS tov. Mihi Marinku. 29. marca pa so v LIP izvolili nov delavski svet. Volitve so uspelo s 100-odstotno udeležbo. Vsa volišča — v Novem mestu, Straži in Soteski — so bila okusno okrašena, najlepše pa so se pripravili na volitve sofarji Avtoparka v Straži. Delavci in namestenci LIP so tako znova dokazali, da se zanimajo za delavsko samoupravljanje in da jim je pri srcu rast in napredek podjetja, ki se bo letos znatno razširilo.

S. M.

Združnice so razpravljale o svojem delu

Okrajni odbor zveze združnic na Kočevskem je imel 18. marca sejo, na kateri so žene pregledale dosedanje uspeše žena-združnic glede gospodarske, kulturne in politične dejavnosti na vasi. V letošnji zimi so organizirale 11 gospodarskih in izobraževalnih tečajev, ki so vsi zelo lepo uspeli. Pa tudi na ostalih področjih so žene pridno sodelovale. Zato so na tej seji upravičeno skritizirale ne-

Cene na novomeškem trgu

Kot običajno je bil tudi v ponedeljek 29. novembra novomeški trg dobro založen s različnimi pridelki in semen. Povprečne cene so bile: jajca 9 din komad; jabolka 40 do 55 din kilogram, orehi 100 do 125 din merica, suho sadje 50 din merica, mleko 25 din liter, smetana 30 do 40 din skodelica, jesprenj 90 din poldrugolitrski merica. Dovolj je bilo raznovrstnih semen. Če. buljček so prodajali po 40 do 60 din liter, za liter semena črne detelje pa je zahteval kmet 325 dinarjev.

Tudi na sejmišču je bil živahen promet, zlasti z mladimi pujski. Cene pa so izredno visoke. Najmanjši prašički niso bili pod 3000 din, večji pa so razmeroma dražji. Največ je bilo prodanih prašičkov v starosti od 7 do 9 tednov po 3500 do 4900 din. Deset in več tednov stari pujski so bili tudi po 5 tisoč do 6500 din. Navzlic visoki cen je bilo veliko kupčij. Po-

Rudnik Kočevje že ima nov delavski svet

V rudniku Kočevje so, med prvimi kolektivni na Kočevskem, izvolili nov delavski svet. Volitve so potekale zelo svetovno in ob številni udeležbi. Volilci niso bili v zadregi, saj je bilo na listi kar 78 kandidatov. Izvoljenih je bilo 43 delavcev in namestencev.

VREME

v času od 31. III. do 8. IV. Konec tedna pooblaščen, v nedeljo izboljšanje vremena. — Prve dni prihodnjega tedna se bo pričelo nestalno vreme s padavinami. V jasnih nočeh nevarnost slane.

razgledanost združnikov na obližnih zborih, ki podcenjujejo vlogo ženo v upravnih poslih. Doselej je bilo že 17 občnih združnic kmetijskih združnic in je bilo v upravnih odbore izvoljenih vsega skupaj le 17 žena-združnic, kar je glede na sorazmerje žena v zadrugah več kot premalo.

Delo mladinskih organizacij na Kočevskem

V Kočevju je bila nedavno okrajna mladinska konferenca, na katero so prišli številni delegati s cele Kočevske. Predsednik OK LMS tov. Debeljak je v izčrpnem referatu orisal delo mladinske organizacije, sodelovanje mladine v kulturnem, gospodarskem in političnem življenju okraja, nakazal vrsto vprašanj v mladinskih organizacijah ter poudaril njih uspehe pa tudi pomanjkljivosti. Mladina sodeluje na vseh področjih javnega udejstvovanja, največje uspehe je pa dosegla v kulturno-prosvetnem delu in v športnih organizacijah. Sepala je pa ponekod ideološka politična vzgoja, čemur so precej krivi občinski komiteji, oziroma predsedniki in sekretarji nekaterih mladinskih organizacij. Značilen je primer nekega mladinskega aktivna na področju Velikih Lašč, kjer je predsednica aktivna predlagala, da bi šli na izlet k cerkvi v Novo Štifo. Na Kočevskem je 3350 mladincev, od njih jih je v mladinskih organizaciji 2250, 1100 mladincev pa še vedno stoji ob strani. Mladinska vodstva torej čaka še veliko dela, da vključijo v svoje vrste tudi te neorganizirano mladino. Kljub nekaterim slabostim pa je mladinska organizacija na Kočevskem storila velik korak naprej in se krepko razvija. Delegat kočevske gimnazije je poročal, da so dijaki aktivni zlasti v prosvetnem delu. Izdajajo svoj list 'Prvi poganjki', ustanovili pa so tudi sekcijo mladih prijateljev Organizacije Združenih narodov. O. K.

FOX daje čevljem blesek in jih konzervira

Osmi april - mednarodni praznik zdravstva

Pred nami je mednarodni praznik zdravstva in potrebno ter koristno je, da na kratko spregovorimo o njegovem pomenu. Praznujejo ga

načelo uresničiti, je naš pomemben v Svetovni zdravstveni organizaciji tako velik. V tej organizaciji ne smemo videti le izvor gmočnih sredstev, matematicno skladnost zdravstvenih uspehov, temveč tudi družvo, v katerem se borimo za zmago napredne in pravičnejše družbe, od katere zavisi uspešnejša zdravstvena služba. V tem oziru pa predstavljajo prav Jugoslavija v Svetovni zdravstveni organizaciji doslednega borca za izpolnjevanje načel deklaracije SZO, s čimer si je pridobila velik moralni ugled.

Ukrepi in pomoč narodom v borbi zoper bolezni, ki se v večji meri pojavljajo povsod v svetu, so problemi, s katerimi se ukvarja SZO, ker so taki, da jih ne morejo reševati posamezne države vsaka zase in na svoj način. Nalezljive bolezni, kot so malarija ali spolne bolezni, spadajo v področje SZO. Milijoni ljudi obolavajo za njimi letno po vsem svetu.

V Makedoniji je malarija zahtevala ogromne žrtve, a sedaj je praktično pri nas ni več. Znatno se pa krčijo tudi primeri sifilisa v Bosni in Hercegovini, gnusno darilo avstro-ogrskih oficirjev v času okupacije 1878. leta. Kmalu bomo zavrli tudi to bolezen, zahvaljujoč pomoči, ki smo jo bili deležni od SZO in Mednarodnega fonda za pomoč otrokom. Podobno zatiramo tudi druge nalezljive bolezni. Pod okriljem SZO smo izvedli eno največjih akcij. Cepiljenih je bilo na stotine otrok zoper tuberkulozo.

Pereč problem, s katerim se ukvarja SZO, je tudi vzgoja sodobnega zdravnika. Danes prevladuje prepričanje, da zdravnik ne ustreza več razvoju medicinske znanosti. Na fakulteti ga učijo predvsem, kako mora bolezen zdraviti. Brez dvoma je to plemenita naloga, zlasti danes, ko razpolagamo z zdravili, ki nas takorekó preko noči ozdravijo. Ampak tu je nevarnost, da postane zdravnik obrtnik.

Mnogokrat smo brezbrilni do bolezni in ne pomislimo, kaj nas uči zgodovina preteklosti. Na milijone jih je pomrlo v srednjem veku za nalezljivimi boleznimi. Spominjati se samo na epidemijo kuge v 14. stoletju, ko je pomrlo nad 25 milijonov ljudi! Več kot od vsake vojne je pomrlo ljudi zaradi nalezljivih bolezni. Prehodne so bile obrambe mere, ko so morale ladje po 40 dni čakati v pristaniščih ob prihodu iz okuženih dežel, ali posebne mere ob uvozu živali (n.p. v Avstraliji) v deželo, in temeljite dezinfekcije avionov (n. pr. v Braziliji in Argentini), da se uničijo insekti, ki prenašajo kužne bolezni. Bilo so to odredbe poedinih držav, odnosno njihovih sanitetnih organov.

Z ustanovitvijo SZO in nje- no Ustavo je bil položen temelj mednarodnemu sodelovanju v zdravstvu, a iz Deklaracije, ki so jo podpisale delegacije 69 držav, so ji bile naložene širše in globlje človečanske naloge. Danes je načelo SZO, da pomeni zdravje ustvarjanje nove družbe, v kateri morajo biti vsi deležni dobrot medicinske znanosti. Ne morejo in ne smejo se več reševati zdravstveni problemi brez socialno - ekonomskih. Osnovna človečanska pravica je, da ima vsakdo pravico do zdravja. Ta postavka je izredne važnosti. Če je zdrav poedinec, je močna tudi država. Le v zdravem telesu je zdrav duh - razum. Za to postavko, ki je načelo človečnosti se predvsem borijo naši narodi; in prav zaradi tega, ker hočemo v Jugoslaviji to

Iskati mora zveze med boleznijo in socialno-ekonomskim miljejem. Poznati mora delovno silo v delovnem procesu, večji odstotek ženskih delavcev, mnogo pol proletariata, ki se sedaj vključuje v produkcijo, pospešeno delo in s tem povečana morbidnost in traumatizem, težave v prehrani in v ostalem preskrbovanju, stanovanjsko stisko in podobno. Poznati mora tudi subjektivne tendence ljudi; izkoriščevalske težnje nekaterih manj zavednih delavcev in nameščencev, povečano zahtevnost zavarovancev, njihovo nediscipliniranost itd. In to je vse izven ozkega okvira zdravstvene službe. Lahko poudarimo premajhno vestnost zdravnikov v službi zdravstva, njihov premalo aktivni odnos do ostrega boja, ki se danes bije za delovno silo, njihovo politično mišlenost in strah pred nepopular-

nostjo, njihovo preobremenjenost in manjšo strokovno zmožnost. Vzgoja zdravnika je svetovni zdravstveni problem. Vključiti se mora njegov študij s potrebami družbe, ujeti mora korak s časom.

Zveza med boleznijo in družbeno nastjo obstaja. Bolezen je stalna spremljevalka socialno potlačenen, ekonomsko izkoriščanih in politično brezpravnih. V tem smislu dobiva bolezen družbeni značaj in tega se mora sodobni zdravnik zavedati. Ob zaključku teh misli pa osvežimo ob letošnjem prazniku zdravstva besede prof. Bogdana Breclja, da nov odnos zdravnika do bolnika, tesnejša povezanost zdravstvenih, socialnih in ekonomskih problemov zaradi skupnega reševanja, sodijo med prve in najvažnejše akcije v zdravstvu, pridobljene že v NOB.

Dr. Bogomir Vodnik

V slovenskih časopisih, ki izhajajo v Inocerastvu, zlasti v časopisih ameriških Slovencev beremo večkrat poleg dopisov rojakov, ki so obiskali staro domovino, tudi poročila naših razmer, naše napore, težave in uspehe; vsaj velika večina skuša pojasniti rojakom in ostalim ljudem v zamejstvu politični in gospodarski položaj pri nas. Ljudje v svetu, ki se zanimajo za stanje v novi Jugoslaviji (in teh je zelo veliko), so hvaležni za vsako objektivno resnično poročilo. Toda med dopisniki časopisov v zamejstvu so tudi taki, ki skušajo prikazati neobveščeni ljudem v tujini razvečanemu pri nas iz čisto svojega osebnega gledišča, dostikrat iz osebno koristljubnih namenov ter političnega nasprotovanja. Pri takem prikazovanju razmer namerno potvarjajo resnico in se hočejo oprati pred ljudsko obojdo za svoje nedomoljubno delovanje med vojno. Samo en primer:

Gradilišče nove zadrudne mlekarne v Novem mestu je pred teden dni spet oživel. Letos bodo vsa glavna dela zaključena

Občni zbor gostincev okraja Kočevje

Občni zbor okrajne gostincke zbornice Kočevje je bil zelo živahen in dobro obiskan. Udeležili so se ga številni delegati vseh gostinskih obratov. Poročila so pokazala, da je imel upravni deli veliko dela. Okraj ima 94 gostinskih obratov vseh sektorjev. Po večini so obrati glede gospodarjenja močno napredovali, seveda pa še tudi marsikaj manj-

ka, da bo kapaciteta polno izkoriščena, kar bo mogoče doseči z razvojem turizma v tem predelu naše domovine. V minulih poslovnih letih je bilo vloženih v gostincke podjetja nad 55 milijonov dinarjev. Skupna kapaciteta sob je 64, s 100 ležišči. Dnevno pa so bila ležišča izkoriščena povprečno le 20%. Zato nikakor ni upravičena želja nekaterih, da bi se gostincka mreža še razširila. Celotno v večjih središčih, kot sta Kočevje in Ribnica, so bile razpoložljive gostincke zmogljivosti izkoriščene za 30%. Gostinstvo je v kočevskem okraju torej dovolj močno razvito in ni nobene potrebe po novih obratih. Se za preči bi bilo treba nekatera gostinšča, tista, ki ne ustrezajo sanitarnim in ostalim pogojem.

Da ni gostinčev v našem okraju na taki stopnji kakor bi moralo biti in bi tudi lahko bilo, je vzrok pomankanje strokovnega kadra. Skupno zaposluje obrati 307 uslužbencev - 52 kvalificiranih, 63 pol kvalificiranih in 92 nekvalificiranih. Odbor si je veliko prizadeval za usposobitev kadra z raznimi tečaji.

Cepprav ima Kočevska dobro razvito gostinstvo in polno naravnih lepot in zanimivosti, je turistam vendar zelo slabo znano. Krive so skrajno slabe prometne zveze, neustojna cesta, ki vodi pa tudi vse prenapajna propaganda. Pretežno pridelje v naše kraje samo turisti na skupnih ali krožnih izletih, oziroma potovanjih. Nočim je bilo v teku leta samo 452. Največ pripravljeno turizma družstva Partizana, ki imajo skoraj sleherni nedeljo v gosteh razne tekmovalce, pa tudi prireditelje republiškega pomena. Letos bo izšel vodič po Kočevski, kar bo ena od mnogih rešitev, ki jih časopisji radi itd., ki ostanejo brez besa. Desetletni plan predvideva 200 milijonov za zgraditev potrebnih turističnih objektov v Ribnici in Sotški, izdelavo turistične koče na Travni gori, adaptacijo lovskega dvorca na Strmcu, športni bazen v Kočevju itd.

Skupni letniški vseh gostinskih podjetij leta 1953 znaša 241.546.000 din. Na zboru so ugotovili, da

LEPO JEDA PIŠETE - TODA PIŠETE RESNICO!

Glas naroda, najstarejši list slovenskih delavcev v Ameriki, je lani 30. decembra med drugim objavil tudi dopis iz Grab- na pri Sv. Gregorju, okraj Kočevje, katerega je poslal (po podpisu sodeč) Anton Golob, napisal pa Anton Oblak - Iljev. V obširnem, na videz objektivnem članku, go tudi taki posamezni stavki:

»Prav letos je bila pri nas obupno slaba letina... Seveda, draginja je občutna, dobi pa se le vse...« Dalje piše o vojni vihrji, ki je med drugim uničila tudi šolsko poslopje, vmes pa podtakne vrstice:

»Tudi lepa streha zvonika je žrtev vojne vihre. Ko si bomo do dobri opomogli, bo treba tudi ta nedostatek odpraviti.«

Se večjo potvorbo resnice pa je zapisal Anton Oblak v naslednjem stavku:

»...Ob razpadu stare Jugoslavije je marsikdo z družino zbežal čez mejo na Korosko. To so bili občutki, ki se jih ne da popislati. Domotožje in ljubezen do rodne zemlje je privedlo večino ubežnikov domov brez posledic, le delo jih je čakalo doma, da je bilo bolj. Premagali smo vse težave in sedaj zopet delamo doma, kot je treba delati skrbnemu gospodarju. Več mlajših pa je odšlo za trebuhom za kruhom v Argentino, kjer pridno delajo in kar razveseljivo pisarijo domov...«

Tako je zapisal Anton Oblak - Iljev, to so brali bralci naprednega ameriškega slovenskega časopisa, in kdor ni točno poučen, je morda tudi verjel, da je vse to čista resnica, saj je vse tako lepo zavito v nedolžno opisovanje povprečnih razmer pri nas in v božične čestitke, ki pa so v resnici namenjene ljudem, ki so odšli s trebuhom za kruhom v Argentino. Resnici na ljubo smo se odločili, da nekatere trditve v omenjenem članku popravimo in pojasnimo ter tako natočimo bralcem čistejšega vira.

Najprej, kdo je članek? Anton Oblak je bil do druge svetovne vojne največji kmet v tej okolici. Imel je nad 22 ha zemlje, pečal pa se je tudi z lesno trgovino. Na posestvu so mu delali hlapi in dekle. Bil je zagrozen klerikalce, med vojno pa je sodeloval z okupatorjem. Ob razpadu stare Jugoslavije je razorožil granjarijo in ga oklofuta. Njegov sin, ki je sedaj v ZDA, je bil belogardist in za čas nemške okupacije zloglasni črnokocet ter je sodeloval pri pobojih nedolžnih ljudi v okolici Loškega potoka in na Bloški planoti.

Kes so beželi posamezniki na Korosko, med njimi tudi Anton Oblak, toda ne ob razpadu stare Jugoslavije, pač pa ob razpadu tretjega Rajha, to je v maju 1945. Bežali so tisti, ki niso imeli čiste vesti. Nazaj so se mnogi res vrnil, toda ne samo iz domotožja in ljubezni do rodne grude, pač pa tudi zato, ker jim je partizanska vojska prepredila odhod čez mejo in so jih tudi zavestniki zavržali. Nekateri so se tudi pozneje vrnili, med njimi Oblak, kateremu je bilo zaradi sodelovanja z belogardisti in okupatorjem zapeljivo premoženje. Kdor nima na vesti nobenega greha, se je lahko nezakazovano vrnil takrat kot se lahko vrne danes.

Tisti, ki so odšli s trebuhom za kruhom v Argentino, pa so zagrizeni belogardisti, ki so se umaknili pred pravilno sodbo lastnega naroda. To so snovi starih klerikalcev te okolice. Ti bi lahko najbolj pojasnili, kdo je porušil zvonik v cerkvi pri Sv. Gregorju, saj so bili to prav oni! V zvoniku so imeli bunker in skladišče streliva. Pred pogobom so belogardisti 4. maja 1945 razstrelili zvonik.

Taka je zgodovinska resnica, ki jo je tako pačenje zlaščujočih ostaliha ne more spremeniti. Resnica pa je le ena.

OBCNI ZBOR NOVOMESKE PODOBUŽNICE SLOVENSKEGA ZDRAVNIŠKEGA DRUŠTVA

18. februarja je imela podružnica Slovenskega zdravniškega društva v Novem mestu na kirurškem oddelku bolnišnice svoj redni občni zbor. Navzočih je bilo 26 zdravnikov iz mesta in okolinskih krajev. Poročilo odbora o delu podružnice v lanskem letu je v kratkem sledilo:

Podružnica je imela 38 članov, od katerih nekateri formalno se niso bili vključili v društvo, vendar so se sestankov udeleževali. Na rednih sestankih, katerih je bilo do sedaj 16, so obravnavali 16 strokovnih predavanj. Enajst zdravnikov iz mesta je imelo v mestu in na terenu 15 zdravstveno-vzgojnih predavanj. Štirje zdravniki so predavali higieno, prvo pomoč in o nalezljivih boleznih na učiteljskih, v lokalnih učiteljskih in trgovskih in v letalnih predvojniških vlogov. Štirje lokalni zdravniki so imeli na terenu skupno okrog 30 zdravstveno-prosvetnih predavanj.

Skupna številno prodanih podružnice SZD Novo mesto znaša za lani 380 leto okoli 81, kar niso vršila predavanja na pred imenovanih šolah. Na rednih sestankih so predvajali tudi zdravstvene filme in demonstrirali razne bolnike. Sestankov se je udeleževalo 63% članov. Prisotni so bili tudi kolegi iz J.L.A. Člani podružnice so se udeleževali sestankov svojih sekcij in kongresov doma in v zamejstvu ter pisali strokovne članke v medicinski reviji.

Izpred sodišča

LAŽNO OVADBO JE NAPRAVIL. Dokaj dela so imeli organi L.M. predno so ugotovili, kdo naj bi bil skrivnostni napadalec, ki je na cesti Smihel pri Zbk. - Polje napadel kolešarja V. F. iz Polja, zaradi česar je ta dobil hude poškodbe in je nekaj časa ležal nezavestna na cesti. Končno je le prišlo na dan, da je bil skrivnostni napadalec alkohol, katerega se je V. F. preko mere nalezil v Smihelu. Ker je pri padcu poškodoval očetovalo kolo in se močno pobil po obrazu, si je izmislil pravilico o nepoznanem napadalcu in to prijavil postaji L.M. v Žužemberku.

15 dni zapora, pogojno za dobo enega leta je dobil za to izmisljotino na okrajnem sodišču v Novem mestu, plačati pa mora tudi stroške postopka in 300 din povprečine.

TUJI MED SO LIZALI. Bilo je že 28. julija 1951, ko so Franc Crtačič, Stanko Rudman, Alojz Gorenc, Ivan Rešetič, Stanko Gorenc in starejši mladoletnik S. C. vsi iz Grobelj pri Sentjerneju, odnesli iz nekega kozolca panj čebel, last Jožeta Kastelica. Čebele so zamorili, med pa so pojedli. S tem so napravili škodo okrog 11.000 din. Dosedaj so bili obsojeni Stanko Rudman, Stanko Gorenc in Franc Crtačič vsak na en mesec zapora, takrat še mladoletni S. C. pa na 20 dni zapora. Plačati morajo tudi stroške postopka.

VINO SO REZALI (MESALI). Da gostilničarji radi »režejo« oziroma mešajo vino, pa tudi

krstijo z vodo, je stara resnica, ki še vedno drži. Drži pa tudi, da je to po zakonu prepovedano, zlasti rezanje vina z vinom sarorodnic. Toda, kjer ni tožnika, ni sodnika, pravi pregovor, in gostje po navadi z opazkami ali brez njih popijejo tudi tako vino, za katero vedo, da je rezano. Organi Ljudske milice v Dolenjskih Toplicah niso bili gluhi na pri- tožbe gostov, češ da je vino v občinski gostilni le preveč rezano. Vzeli so vzorce vina v kleti in v lokalni. Vzorec iz lokala je na preiskavi v živilskem laboratoriju v Novem mestu pokazal, da je navadnega srbskemu vinu »ružica« primešan precejšen odstotek domače šmarčne.

Na razpravi pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu so odgovorni uslužbenci trdili, da so vino rez mešali, ker je bila »ružica« nekoliko trpkina in so zato primešali drugačnega vina iz Straže, ki je bolj kislo. Straško vino pa je bilo večinoma od samorodnic, vendar so se zagovarjali, da tega niso vedeli. Odgovorni uslužbence je bil obsojen na 2000 din denarne kazni, pogojno za dobo enega leta.

SOLEA EMULGIT za SONČENJE
ULTRA OLJE za višinsko sonce

Kmetje, pohitite z nakupom semenskega krompirja!

Pred dveletni smo se sestali v sejni dvorani Glavne zadrudne zveze LRS v Ljubljani agronomi in tajniki poljedelskih odborov vseh pasivnih okrajev, kot so Crnomelj, Krško, Novo mesto, Postojna, Sežana in Tolmin z namenom, da podrobneje proučimo naloge glede nabave in razdelitve semenskega krompirja. V zvezi s prošnjami pasivnih okrajev, med njimi tudi Crnomajškega, in s posredovanjem semenskega pododborja v Ljubljani, smo doslej pri pristojnih organih subvencijo za nabavo semenskega krompirja po 5 din kilogram, Crnomajski okraj je dobil milijon dinarjev in si bomo lahko nabavili 20 vagonov kvalitetnega semenskega krompirja. Naš okraj je o novico sprejel z velikim zadovoljstvom in se sam dodal 500 tisoč dinarjev, da podpre veliko akcijo tako potrebne izmenjave na našem, za krompir izrojenem področju.

Cena semenskemu krompirju je 20 din za kilogram, če vracunamo prevozne stroške, pa 22 dinarjev. S to pomočjo je da

na našem kmetovalcu prilika za nakup kvalitetnega semenskega krompirja, za katerega bo plačal le 14 dinarjev. To pa ni samo pomoč kmetovalcu, temveč tudi velik korak v napredku semonarstva, saj bomo s tem povečali proizvodnjo krompirja. Tuji v višinskih predelih bomo dosegli pridelovanje semenskega krompirja, da ga ne bo treba našemu kmetovalcu kupovati drugod po visokih cenah.

Kot vemo, se v Beli krajini krompir hitro izrodí, tako da ga je treba izmenjati vsako drugo leto. Večino semenskega krompirja bi bilo treba porabiti v višje ležečih vaseh, da bomo lahko dobili strnjeno področje proizvodnje, odkoder bodo potem dobavljali seme tudi v nižinske predele. Zato je naloga KZ v teh krajih, da poskrbijo za čimvečji odkup krompirja. Ko so zlasti KZ Semič, Streljevec, Čresnjevec itd.

Prejšnja leta, razen 1951, ni bilo uvozenega dosti krompirja v naš okraj. Uvažalo so ga

le posamezne zadrude ali pa kmetje sami iz sosednje Kočevske. Vsaka izmenjava je rodila velik uspeh, kar kmetovalci tudi sami prav dobro vedo. Z letošnjo količino uvozenega semenskega krompirja bo izvedena zamenjava v vsem okraju in to predvsem ranih, odnosno srednje ranih sort, kot so »Böhmov« ranje in »Smerska«. Bemovec se pri nas prav dobro obnese. Je sicer droban, toda odporen, bele, malo hrupave kože, pitivih, do srednje globokih oči in rumenega mesa. Okusa je dobrega in odporen proti boleznim. Tudi smerska bo ustrezal našim prilikam, medtem ko »Böhmer« in »Smeđa« nista za naše prilike, ker sta preobčutljiva. Bijnje je posebno občutljiva na virusne bolezni, zato naj ga zadrude ne naroča. Jo.

Ker je za nakup semenskega krompirja zadnji čas, pohitite z naročili pri kmetijskih zadrugah, ki bodo v roku enega tedna že prejete naročeno količino.
Ing. M. N.

TAM, KJER ROŽICE CVETO

Za dolgo in hudo zimo je vendarle prišla zaželjena spomlad, treba bo krepko pljunuti v roke, vsepovsod nas čaka obilo dela: v vinogradu, sadovnjaku, na njivah, travnikih, radi pa pozabljamo na ureditev in opešav naših domov.

Ob večjih praznikih in raznih družinskih slavnostih res počistimo in pospravimo, kolikor se pač da. Naša domovina je polna naravnih bogastev, skrbno obdelanih polj in vinogradov, a po naših naseljih le manjka nekoliko čuta za lepoto in privlačnost naših domov; pogrešamo več zelenja, več cvetja, ki naredi okolje tako domače in prijetno, kjer te z oken in hišnih vrtičev pozdravljajo cvetje vse leto.

Kako prikupne so domačije, če pride v vas tuj človek pa vidi, da so hiše, čeprav lesene in s slamo krita, čiste in ozračje s rožari, vse okrog pa najlepši red, da so gnojlišča lepo urejena in se gnojnica ne razliva po vasi, da ni za vsakim plotom trnja in zanikrnega grmičevja, kamor odlagajo ljudje stare čunje, čevlje, črepnje in drugo.

Kako lepa je domačija, če je orodje, vozovi, stroji vse na svojem mestu, hiša lepo pobeljena, okna pobarvana, na oknih cvetje, ob hiši latniki ali brajde, po katerih se vije vinška trta ali rože plezalke, ki s cvetjem pogrinjajo stene do pozne jeseni.

Ne moremo si predstavljati naših domov brez hišnega vrtička; kako praznično veže dom in ostalo v lepo družinsko ubranost.

A žal so domovi ponekod tako zapuščen; oko ti zaman išče prijaznega prostora, kjer bi se človek odpočil po trudoplnem delu, kjer bi odložil orodje vsakdanje skrbi.

Kako prijeten je dom, kjer je ob hiši sadovnjak poln najlepšega sadnega drevja, zraven pa še vrtiček za rože in zelenjavo, kot poje tista pesem: »Stoji mi vrtec ograjen, z lepim cvetjem zasajen.«

Kupnost naših domov. Če privedemo v tako zapuščen vas, dobimo o vtis, kot da je izumrlo vse kar je lepega, kot da je izgubila tista lepa domačnost in ubranost, kot da ni nikogar, ki bi povzdignil našo vas, da bi bila prikupnejša in privlačnejša za oko in srce. Lep vrtiček pri vsaki kmečki hiši naj bi bil ponos kmečke gospodinjice in vsakega slovenskega dekleta. Kje naj sicer vzame gospodinja cvetje ob raznih prilikah, kot so poroka, rožni dan, smrt dragega družinskega člana itd? Tudi ostale dni nam cvetje v vazi in na oknu ter cvetje na vrtu, napravi dom prijeten in ljub.

Dovolj žalostno je, če mora ob takih prilikah prosjačiti cvetje pri sosedih ali iti ponj celo v sosednj vas. Ponosen je lahko dom, ki ga okorna roka napravi prikupnega in te že od daleč pozdravlja vonj vrtič, rozmarina, rezede in nageljnov.

Res je, da je na kmetih, zlasti spomladi in poleti dela čez glavo in izgovor, da cvetje ni življenjska potreba, tudi drž. Seveda, če bi bila vrtička klo-

basa in gladiola viržinka, bi gotovo imele več časticev. Če to ni telesna hrana, je pa hrana za srce in oko. Kdor ima smisel za lepoto, bo gotovo našel toliko časa, da si spomladi uredi prijeten vrtiček. Nekateri si nekako po stili uredijo nekaj kvadratnih metrov velik prostorček, ki pa ne more služiti svojem namenu. Nima kam dati te ali one rastline, ne more se obrabčati z motiko ali lopato, navsezadnje pa ga mihe dobra volja in ponavadi ostane vrtiček zapuščen.

Prostor za vrtiček naj bo dovolj velik, da je vredno vložiti vanj nekaj truda in moči tudi nekaj stroškov. Hišni vrtiček naj bo obenem zelenjadni vrt, kjer se za prvo sili pridelava kralje solate, peteršilja, zelene, paprike, nekaj paradiznikov in kumaric. Dobro je, če ima gospodinja vse to pri rokah. Ostali del vrtička in vmesni prostor uporabimo za okrasno rastlinje, ki naj bo razporejeno po svojem sestavu tako, da je cvetje na razpolago vse leto za rezanje in za oko, da razveseljuje dom in njegovo okolico.

Največji problem pri ureditvi vrtička je ograja. Ogradijo ga moramo, da tvorí zaokroženo celoto in čim lepše je vr-

tee ograjen, tem bolj je prikupen. Na kmetih je še vedno precej trpežnega kostanjevega ali hrastovega lesa, ki bi služil za ograjo. Lesena ograja je najbolj poceni in najbolj prijetna. Pri napravi ograje je važno, da je lepa za oko, trpežna, poceni in da služi svojem namenu, to je, da varuje rastline pred živino, divjačino in kurjetino.

Trpežnejša in na videz tudi lepa je ograja iz betonskih stebrov in žične mreže, toda te vrste ograje je zelo draga. Tudi ni posebno primerna za naše skromne vasi, ker nam izmalžejo lepo kmečko domačnost.

Zatem pride ureditev zemlje. Zemlja je pač dobra kakršna je, le če ne ustreza, jo je treba izboljšati s tem, da nevostimo dobrega humusa, cestnega blata in prsti iz usahljenih luž. Navadno razdelimo vrt na gredice za zelenjavo in razne enoletne cvetlice. Če je večji, zasadiš del vrta z okrasnimi grmičevjem in različni palmami - trajnicami. Krasno poživijo vrt spomladi, ko komaj skopni sneg, magnolija, tulpa, narcisa, hiacinta, kasneje tamariske potonke, lepo prijetno dišeče raznovrstne vrtnice,

dalje, gladiole, kane in nazadnje velkokvetne krizanteme. Na kmetih se res ne moremo ukvarjati z vzgojo raznih enoletnic. Saj ni časa. Posejemo je nekaj aster, cinij, nageljnov, salvij, itd., da izpolnimo vrzel med trajnicami. Vse to ne potrebuje posebne nege, da le nekajkrat na leto oklopijemo in oplevemo pa je opravljeno. Seveda je treba še vedno tu in tam kaj obrezati in privezati, toda to naredimo mimogrede. Za zasadiš tekega vrtička niso potrebne kake večje investicije. Malo naprosiš, malo nakupiš, šipek za cepljenje vrtnic pa dobiš v vsakem gramu; po pašnikih, gozdovih in stelnih ga je toliko, da bi lahko zasadiš vse vrtiče, pa še za izvoz bi ga ostalo. Treba ga je samo v jeseni ali zgodaj spomladi skopati in posaditi, v maju ali juniju pocepti in še isto jesen imamo prvo cvetje. Šipek je precej občutljiv, zato mora imeti lepe korenine, da se prime, za cepljenje pa mora biti večja roka. Če bi vse to morali kupiti, bi bilo seveda predrago. Vzgoja okrasnega drevja in cvetje zahteva skrbne nege, mnogo časa, pa tudi znanja.

Po vojni, ko je primanjkovalo hrane, smo vzgojo okras-

nega grmičevja in cvetja precej opustili, vse se je presušnilo na pridelovanje zelenjave, kar je bilo pač razumljivo. Sedaj pa, ko je te stiske konec, ne bi škodilo, če bi se nekoliko posvetili tudi opešavi naših domov.

Če je vrtiček kolikolič večji, napravimo kje v skritem kotu prostor za kompost, kamor odlagamo razne odpadke, plevel, uvelo cvetje in drugo. Se boljše pa je, da napravimo tak prostor izven vrtička, kje ob dvorišču.

Pri nas imamo mnogo premlalo okrasnega grmičevja ob hišah in vrtičkih. Le tu in tam vidimo španski bezeg, ali snežno kepo, pa še to grmičevje je stariško, neobrazno in prepuščeno samo sebi. Ko je rastlina v cvetju, jo po navadi nekoliko oskubijo in nalomijo vej za razne prilike, prikupne oblike pa ob taki negi seveda nima.

Najlepši je vrt v zgodnji spomladi, ko se rastline prebude iz zimskega spanja in nas pozdravijo s prvimi cvetovi. Predramimo se sedaj tudi mi, uređimo si dom prijeten in tudi sožitje naših družin bo prijetnejše.

Belokranjski kmet

IZ NAŠIH KARAVANOV

Gabrje pod Gorjanci vabijol

V znani partizanski vasi Gabrje se v navdušenjem pripravljamo na otvoritev elektrifikacije celotne občine Brusnice, ki bo 11. aprila v Gabrju. Po težkih povojnih letih in strašnih posledicah okupatorjevega nasilja smo vendar dočkali velik napredek, ki ga prinaša Gabrju in vsem vasem pod Gorjanci naša nova socialistična ureditev z elektrifikacijo podeželja. V tem delu je zaživel skupnost in medsebojna povezava naših vaščanov za reševanje vseh gospodarskih vprašanj. Elektrifikacija naših vasi je velikega pomena za dvig gospodarskega in kulturnega življenja.

Vaščani, kakor tudi ostali prebivalci naše občine, so že začeli razmišljati, kako bi organizirali to prireditev, da bi bila čim lepša, in so s tem v zvezi sprejeli na množičnem sestanku določene naloge. Mladina se pripravja na kulturno prireditev in vztraja na tem, da je treba ta dan tako proslaviti, da bo še dolgo ostal v spominu vseh podgorjanskih prebivalcev. Ceravno je mladina pripravljena delati

Iz Žužemberka

Sredi preteklega tedna je tukajšnja kmetijska zadruga poleg skropljenja organizirala tudi tečaj za cepljenje sadnega drevja. Praktični tečaj sta vodila priznana domača sadjarja Mervar in Blatnik. Obisk je bil zadovoljiv. Na tečaj so prišli tudi gimnazijci. Obiskovalci, zlasti mladina, si takih tečajev še žele. —k

Veliko razvedrila in smeha je Žužemberčanom prinesla veseloljna Roksi, ki so jo odlično zaigrali domači prosvetni delavci. Že dolgo nismo videli na žužemberškem odru tako izpolnjen in kvalitetno podane predstave. To ne velja le za režijo in igranje, ampak tudi za sceno in razvedrilo. Igralcom lahko res čestitamo. Roksi bo pritegnila še mnogo gledalcev. S. H.

Kmetje so zavržili prve brazde, sejejo oves, korenje in ostalo. Vrnili so se ptiki se livci, črni kos, svatovski škorec in pisani lišček, dne 23. t. m. pa smo pri nas opazili prve lastavke. Ne naše dobre znanke se ni — korista prostovke. Tukajšnja lovska družina je spustila tropo fazanov; če bo hotela imeti polno lovišče fazanov, bodo morali uničiti vse ujede.

Sindikalna podružnica je imela občni zbor; ker stari odbor ni delal, so izvolili novega. Upajmo, da bo sindikalno delo bolj zaživel kot dosedaj.

Predgrad ob Kolpi

Nedavno je imela občinska organizacija Zveze borcev v dvorani zadruga doma v Predgradu veselico, ki je bila prav dobro obiskana. Ves dobiček je namenjen za postavitev spomenika padlim borcem. Kje bo spomenik stal, še ni bilo določeno.

Učiteljski sestanek v Škocjanu

21. marca je zborovalo učiteljsko šentjernejskega pododborja v Škocjanu. V uvodu je predsednica Škerletova seznanila članstvo z različnimi aktualnimi vprašanji, zlasti z reformo šolstva.

Tov. Mara Drobničeva iz Smarje je podala pregled dogodkov doma in po svetu, tov. Ozimek Avreljija iz Škocjana pa referat »Sola in politika«. Obema tovariščicama se je učiteljsko telo zahvalilo za skrbno pripravljena izvajanja.

Sledilo je zanimivo ter za vzgojitelje poučno in zelo koristno predavanje tov. Rada Tauferja o kriminaliteti pošolske, pa tudi šolske mladine. Predavanje je ilustriral govornik s statistiko prestopkov, govoril je o vzrokih kriminalitete mladostnikov in o možnosti sodelovanja vseh, ki imajo opravka z mladino. Predavanje, ki je dalo misliti, je sprejelo učiteljsko z iskreno hvaležnostjo.

Popravek za Predgražane

Tiskarski škrat, ki nam tako rad ponagaja, je v poročilu iz Predgrada o poteku letnega občnega zbora kmetijske zadruge napravil iz 50.000 dinarjev 500.000. Od čistega dobička kmetijske zadruge je bilo namreč določeno kot izredna pomoč gasistickemu društvu pri gradnji doma 50.000 in ne pol milijona dinarjev. Uredništvo

»Testament« na šentruperskem odru

Sentruperci so zvesti obiskovalci iger in sploh vseh kulturnih prireditev. To smo povorno videli v nedeljo 21. marca, ko so gledalci do zadnjega kotička napolnili dvorano, veliko jih je pa ostalo brez vstopnic.

Igra »Testament«, ki jo je po Kersnikovem romanu dramaturgiral Rozman, ni nikogar razočarala. Z njo je naše kulturno-umetniško društvo »Franc Lunaček« vnovič pokazalo, da ima dober in prizadaven igralski kolektiv, v Bojanu Brezovaru pa sposobnega režiserja. Nastopilo je precej mladih igralcev, ki so bili to pot prvič na odru, že izurjeni igralci so pokazali svoje stare sposobnosti, igranje starejših in mladih je pa bilo zlitó v skladno celoto in lahko rečemo, da je »Testament« prav lepo uspel in so Sentruperčani lahko ponosni na svoje KUD. Igra bodo ponovili. T. D.

Postanite člani Prešernove družbe!

Do 20. marca se je na območju Novega mesta vpisalo v Prešernovo družbo že nad 500 članov. Od tega se jih je prijavilo v knjigarni 135, pri zastopniku Kobsetu 218, v tovarni lesnih izdelkov pa 150 članov. Tudi nekaj novih podpornih članov se je prijavilo v zadnjem času. Med njimi so: krojač Stanko Jakopin, steklar Miran Doljak, Mestno gradbeno in obnovitveno podjetje GOP in šef pljučnega oddelka novomeške bolnišnice dr. Ivo Smrečnik. V Zablji vasí sta skupno podpisala delež tovariš Medvedšek in Lojze Hlede. Za postajo Semč in okolice je prevzel zastopstvo PD gostilničar Lojze Bukovec, pri katerem se lahko vpišete za Prešernovo družbo ali naročite Dolenjski list ter tudi plačate članarino odnosno naročnino.

V začetku aprila se bo pričelo vplačevanje članarine, nakar opozarjamo vse člane in poverjenike. Vplačujte redno, da si zagotovite letošnje bogato knjižno darilo Prešernove družbe! I. K.

Iz Gornjih Sušic

MKUD »Janko Jož« je v nedeljo 21. marca gostovalo v Soteski. Obisk je bil sicer bolj slab zaradi slabega vremena in prireditev v Podturnu, kljub temu pa so bili vsi zadovoljni, tako gledalci kakor tudi sami igralci, ker je igra potekala v redu. Med igralci se je posebno »potrudil« hlapec Pavle, tako »da se je vse premikaval« in (da) je kar teklo od njega. Tudi mati Rotija (Smalec Erna) in dekla Neža (Krese Zinka) sta ugajali. Odmore med dejanji pa sta poživila ciecibana Janez in Meta z njunimi »Ribničanic«, dvospevom: »Al me boš kaj rada mela?« in drugimi pevskimi točkami, ter žela odbravanje od njunih nekdanjih znancev — malih in velikih.

Mladinci nameravajo gostovati še drugod, da bi z dobljenim dohodkom mogli urediti domači oder in dvorano, ki kar kliče po izboljšanju, redu in napredku, kajti dosedanja stanje v dvorani zadrugnega doma ni ravno v čast niti mladini, niti odraslim. Malo dobre volje in izdelava hišnega reda na skupnem sestanku vseh prizadeti, pa bi se »kulturno« stanje sčasoma sigurno izboljšalo! R.

Za prebivalce Mirne peči in okolice

Mladinski aktiv v KUD Katja Rupena v Mirni peči bo priredil v soboto 3. aprila ob 19. uri zvečer in v nedeljo ob štirih popoldne v novi dvorani zadruga doma Linhartovo »Zupanovo Micko«. Čisti dobiček prireditev je namenjen mladini za udeležbo na mladinskem festivalu, ki bo letos v Koprni. Vsi, ki vam je pri srcu mladina naših vasi, udeležite se prijetne veseloljne Podpril boste naše mlade igralce in jim pomagali do še boljšega dela. Vabljeni! A. B.

Mladina v Radencih je ustanovila tamburaško društvo. Instrumente so kupili v Mengšu na Gorenjskem. Mladina je zaprosila radensko gasilsko društvo, da bi ji iz svoje blaginje dalo kamo pomoč, pa je društvo odklonilo. Kljub temu je mladina premagala ovire in iz dohodkov iger zbrala denar ter si kupila šest tamburic.

Nečlavno so se trije moški vozili na Blaževskem brodu po zelo narasli Kolpi. Nesreča je hotela, da se je jeklena

bolezni in prerani smrti mojega prejubega moža

WOLFGANG FRANCA

Posebno za zahvaljujemo organizacijo ZK, ZS, SZDL, kolektivno Tekstilno tovarno Novo mesto, društvu upokojenec in ostalih. Zahvaljujemo se za poslovljene besede ob odprtju groba, gozdi JLA in pevec za žalostinke, darovalcem vencev in vsem, ki so za sprejeli na zadnji poti. Iskrena hvala tudi vsem, ki so mi izrazili svoje sožalje. Zalujoca žena Marija.

Rezervni oficirjevega Novega mesta

V četrtek, 8. aprila bo ob 20. uri zvečer redno predavanje za rezervne oficirje v Domu JLA. Podobor UROJ Novo mesto.

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 21 dečkov in 12 deklic. Porok ni bilo. — Umrli so: Wolfgang Franc, upokojen ruder, 69 let iz Male Butne vasi, Sen. Neža, gosposodinja, 28 let iz Malega Cerovca, Besednjak Martin, sin paznika, 5 mesecev iz Jurke vasi.

Gibanje prebivalstva v KOPRIVU

Od 20. do 27. marca so bili rojeni trije dečki in dve deklici. Poročila sta se: Konek Stanislav, traktorist iz Cvrtarjev, in Zver Ana, poljedelka iz Kočevja. — Tmrli ni nihče.

IZ MORNARŠKE PARODIČNICE

Fani iz Kostanjevca — dečka Hrastar Darinka iz Smihela pri N. m. — dečka Breznikar Pavla iz Rakovnika — deklico, Rifelj

vrvi, na katero je navezan brod, utrgala. Moški na brodu pa niso zgubili prisotnosti duha ter so z brodom zaveslali h kraju nad Kapševu žago. Resili so se vsi.

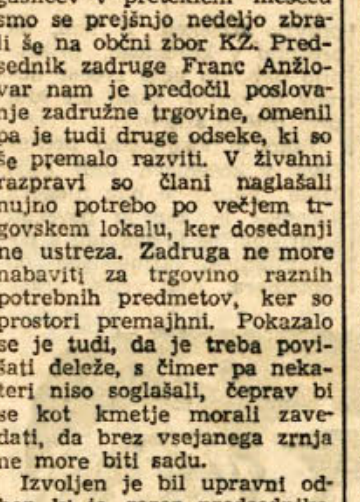
Iz Laz proti Dolu građe cesto. Pri delih je zaposlenih nad 50 delavcev. To bo velika pridobitev za prebivalce, ki žive v dolini Kolpe.

Zopet nekaj s čateža

Po uspelem občnem zboru gasilcev v preteklem mesecu smo se prejšnjo nedeljo zbrali še na občni zbor KZ. Predsednik zadruga Franc Anžlovar nam je predložil poslovna in združne trgovine, omenil pa je tudi druge odseke, ki so še premalo razviti. V živahni razpravi so člani naglašali nujno potrebo po večjem trgovskem lokalu, ker dosedanja ni ustreza. Zadruga ne more nabaviti za trgovino raznih potrebnih predmetov, ker so prostori premajhni. Pokazalo se je tudi, da je treba povsiti deleže, s čimer pa nekateri niso soglašali, čeprav bi se kot kmetje morali zavdati, da brez vsesjane zrna ne more biti sadu.

Izvoljen je bil upravni odbor, ki je, razen predsednika, ves nov.

Zemlja se še ni dobro ogrela, pa so številna gradbišča že oživila. Na Grmu so začeli betonirati povečani rezervar novomeškega vodovoda, na Marofu pa so v teku dela za zgraditev novega, velikega rezervarja. — Na sliki: po teh ceveh teče gorjanska voda iz rezervarja na Grmu v Novo mesto. Rezervar bodo zdaj povečali za približno 40 m³

Na mestu Okrožne zveze Partizan v Novem mestu bosta odsej delovali Okrajni zvezi Partizan v Novem mestu in Črnomlju

Občni zbor Okrožne zveze Partizan v Novem mestu

V preteklem letu 7 rednih upravnih sej z zadovoljivo udeležbo ter 3 seje tehniškega odbora. Te seje so obravnavale tekoče zadeve. Uprava je bila skoci vse leto v stalnih in temnih stikih z vsemi društvimi ter jim nudila strokovno pomoč po svojih inštrukcijah. Okrožna zveza šteje 12 društev. Med letom je prenehalo delovati društvo v Podturnu, članstvo pa se je priključilo društvu v Dol. Toplicah. Na novo je bilo ustanovljeno društvo v Žužemberku. Zelo varjeto se bo tudi Partizan v Smihelu in družila s Partizanom v Novem mestu. Prenehanje vseh društev je dokaj skromno. Domovi so v slabem stanju in so nujno potrebni znatnih popravil. V splošnem program poseben tehnični odbor, ki pa za preteklo dobo ni bil najboljšo posrečeno izbran. Predsedni bi bil prikljudno, da načelnik ni živel na sedelu Okrožne zveze. Tudi sicer je tehnični odbor prejel v prvi inštruktorijev Zveze Partizan za Slovenijo ali pa jima nudil zelo skromno pomoč pri njenem terenskem delu. Prav tako se je tehnični odbor premalo zanimal za vodniški kader po društvih.

Občni zbor Okrožne zveze Partizan v Novem mestu bosta odsej delovali Okrajni zvezi Partizan v Novem mestu in Črnomlju

Občni zbor Partizana v Dol. Toplicah

TVD Partizan v Dolenjskih Toplicah je imel v marcu občni zbor. Iz tega je imela uprava odbor, ki je bil razvidno, da je društvo v preteklem letu uspešno opravljalo svoje delo. Društvo si je v enem letu ostoja nabavilo več fizikulturnih rekvizitov: badminton, drog, konj, kroge, blazine, vrvi, žoge in kroje, vse skupaj v vrednosti okrog 100.000 dinarjev. Ta denar je društvo prejelo od različnih gospodarskih ustanov občine, ki so razvneli pomen društva. Zahvaljujemo se Gozdnemu gospodarstvu Novo mesto, ki je prispevalo 40.000 dinarjev in TVD Partizan Črnomelj, ki je Topličkomu društvu odstopilo še rabilnega konja in krogo. Nekatero ustanovo in podjetja pa niso razumela pomena tega društva, zlasti kineška delavna zadruga Baza — 39 v Dol. Toplicah, ki ni prispevala prav ničesar, čeprav je imela sredstva. Društvo je akoci vse leto imelo redne vaje v šestih oddelkih. Udeleževalo se jih je 66 članov, zlasti iz vrst solske mladine. Društvo ima skupno 60 članov. V tem letu je izvedlo svojo akademijo, nastopilo pa je tudi z več točkami na raznih proslavah. Člani si so udeležili tudi fizikulturnega zleta v Novem mestu in v Ljubljani.

Prvenstvo Slovenije v krosu

Na krosu za prvenstvo Slovenije, ki je bil zadnje nedelje v Ljubljani, so bili tudi atleti iz Črnomlja in Novega mesta. Največkrat so bili zastopani Črnopolčani, ki so tudi dosegli vidne uspehe med najboljšimi tekmovalci iz Slovenije. V bil prvni Simončič iz Črnomlja z rezultatom 5:19, drugi je bil Ivanušič iz Črnomlja. Novomeščani Črnopolčani so bili dvanaesti. Mladinci iz Črnomlja v postavi Simončič, Ivanušič, Klein in Musič so zasledili kot ekipa III. mesta, pred Odredom in Klavdivarjem.

ORCINA RIBNICA

V mesecu februarju so bili rojeni trije dečki in sedem deklic

Porodili so se: Arko Franc, delavec iz Gore, in Marn Marija, delavka iz Jurjevice Benčina lanez, učitelj iz Zaprutka in Cvar Marija, delavka iz Slatinke Pavlovič Gorko, oficir JLA, in Keršič Ana, samostojka oba iz Hrove. V Vrtači Milan, vodni inštalater iz Garenje vasi, in Dola Seljava Štefanija, gosposodinja iz Hovčarje. Umrli so: Arko Anton, kmet, 64 let, z Rege Petelin Andrej, 2 meseca, iz Ribnice Jakob Albin, 2 dni, iz Raiveva Zate Frančiška, gosposodinja, 67 let, Skopin Marija, previzkarica, 78 let, iz Sulja Milekovič Darinka, 18 mesecev, iz Črnomlja, zveza, tekli, Anica, 7 dni, iz Malega, Kozina Neža, previzkarica, 88 let, iz Sulja.

Aeroklubu Novo mesto se obeja lepa hodočnost

V nedeljo, 20. marca, je imel Aeroklub Novo mesto redni letni občni zbor. Navzoči so bili člani, zastopniki oblasti, JLA in sekretar Letalske zveze Slovenije Cedo Makole.

Predsednik Aerokluba Dušan Malej je v obširnem poročilu prikazal dosežene delo in uspehe kluba. Ob lanski skupščini je bilo v klub vključenih 34 članov, imeli so lastni hangar in dve jadralski letali. Od tega, pa do letošnje skupščine je število članov naraslo na 250 članov. S prihodom Slavka Gregorčiča in Struktura letalske šole, je Letalska zveza Slovenije podarila Aeroklubu Novo mesto motorno letalo PO-2, katerega so Novomeščani še nikoli prej videli nad Novim mestom. Znanost je izboljšalo stanje v klubu tudi s prihodom novega motor-

Modna revija v Novem mestu

Veleblagovnica »NA - MA«, ki prireja že drugo leto svojo mladinsko modno revijo, je nastopila z zanimivim spredom prvič tudi v Novem mestu v četrtek 24. marca. Dve predstavi, obakrat odlično obiskani, sta zadovoljili pričakovanja vseh, ki so si ogledali bogato izbiro naše konfekcije. Nekateri izmed udeležencev so želeli vidjeti še več praktičnih oblik, čeprav je treba reči, da so bile vse prikazane obleke zares lepe. Posebno zadovoljni smo bili z modeli iz tkanin novomeške tekstilne tovarne »Novoteksa«, saj marsikdo doslej sploh ni vedel, da izdelujejo domači tekstilci tako lepe blagove. Marsikakih saha in soha, poln hrepnenja in pravih pomladnih občutkov, se je nehoté izvil iz ust navdušenih gledalci, ki so na obeh predstavah razumljivo prevladovali. Posebno so — razen konfekcije — ugajali okusni vzorci čevljev, torbic, dežnih plaščev, dežnikov in klobukov. Prirediteljem modne revije je treba izreči priznanje; obiskana bil zares vesel.

Zemlja se še ni dobro ogrela, pa so številna gradbišča že oživila. Na Grmu so začeli betonirati povečani rezervar novomeškega vodovoda, na Marofu pa so v teku dela za zgraditev novega, velikega rezervarja. — Na sliki: po teh ceveh teče gorjanska voda iz rezervarja na Grmu v Novo mesto. Rezervar bodo zdaj povečali za približno 40 m³

»SPORT IN TELESNA VZGOJA

Občni zbor Okrožne zveze Partizan v Novem mestu

V preteklem letu 7 rednih upravnih sej z zadovoljivo udeležbo ter 3 seje tehniškega odbora. Te seje so obravnavale tekoče zadeve. Uprava je bila skoci vse leto v stalnih in temnih stikih z vsemi društvimi ter jim nudila strokovno pomoč po svojih inštrukcijah. Okrožna zveza šteje 12 društev. Med letom je prenehalo delovati društvo v Podturnu, članstvo pa se je priključilo društvu v Dol. Toplicah. Na novo je bilo ustanovljeno društvo v Žužemberku. Zelo varjeto se bo tudi Partizan v Smihelu in družila s Partizanom v Novem mestu. Prenehanje vseh društev je dokaj skromno. Domovi so v slabem stanju in so nujno potrebni znatnih popravil. V splošnem program poseben tehnični odbor, ki pa za preteklo dobo ni bil najboljšo posrečeno izbran. Predsedni bi bil prikljudno, da načelnik ni živel na sedelu Okrožne zveze. Tudi sicer je tehnični odbor prejel v prvi inštruktorijev Zveze Partizan za Slovenijo ali pa jima nudil zelo skromno pomoč pri njenem terenskem delu. Prav tako se je tehnični odbor premalo zanimal za vodniški kader po društvih.

Občni zbor Partizana v Dol. Toplicah

TVD Partizan v Dolenjskih Toplicah je imel v marcu občni zbor. Iz tega je imela uprava odbor, ki je bil razvidno, da je društvo v preteklem letu uspešno opravljalo svoje delo. Društvo si je v enem letu ostoja nabavilo več fizikulturnih rekvizitov: badminton, drog, konj, kroge, blazine, vrvi, žoge in kroje, vse skupaj v vrednosti okrog 100.000 dinarjev. Ta denar je društvo prejelo od različnih gospodarskih ustanov občine, ki so razvneli pomen društva. Zahvaljujemo se Gozdnemu gospodarstvu Novo mesto, ki je prispevalo 40.000 dinarjev in TVD Partizan Črnomelj, ki je Topličkomu društvu odstopilo še rabilnega konja in krogo. Nekatero ustanovo in podjetja pa niso razumela pomena tega društva, zlasti kineška delavna zadruga Baza — 39 v Dol. Toplicah, ki ni prispevala prav ničesar, čeprav je imela sredstva. Društvo je akoci vse leto imelo redne vaje v šestih oddelkih. Udeleževalo se jih je 66 članov, zlasti iz vrst solske mladine. Društvo ima skupno 60 članov. V tem letu je izvedlo svojo akademijo, nastopilo pa je tudi z več točkami na raznih proslavah. Člani si so udeležili tudi fizikulturnega zleta v Novem mestu in v Ljubljani.

Prvenstvo Slovenije v krosu

Na krosu za prvenstvo Slovenije, ki je bil zadnje nedelje v Ljubljani, so bili tudi atleti iz Črnomlja in Novega mesta. Največkrat so bili zastopani Črnopolčani, ki so tudi dosegli vidne uspehe med najboljšimi tekmovalci iz Slovenije. V bil prvni Simončič iz Črnomlja z rezultatom 5:19, drugi je bil Ivanušič iz Črnomlja. Novomeščani Črnopolčani so bili dvanaesti. Mladinci iz Črnomlja v postavi Simončič, Ivanušič, Klein in Musič so zasledili kot ekipa III. mesta, pred Odredom in Klavdivarjem.

ORCINA RIBNICA

V mesecu februarju so bili rojeni trije dečki in sedem deklic

IZ MORNARŠKE PARODIČNICE

Fani iz Kostanjevca — dečka Hrastar Darinka iz Smihela pri N. m. — dečka Breznikar Pavla iz Rakovnika — deklico, Rifelj

»Testament« na šentruperskem odru

Sentruperci so zvesti obiskovalci iger in sploh vseh kulturnih prireditev. To smo povorno videli v nedeljo 21. marca, ko so gledalci do zadnjega kotička napolnili dvorano, veliko jih je pa ostalo brez vstopnic.

Igra »Testament«, ki jo je po Kersnikovem romanu dramaturgiral Rozman, ni nikogar razočarala. Z njo je naše kulturno-umetniško društvo »Franc Lunaček« vnovič pokazalo, da ima dober in prizadaven igralski kolektiv, v Bojanu Brezovaru pa sposobnega režiserja. Nastopilo je precej mladih igralcev, ki so bili to pot prvič na odru, že izurjeni igralci so pokazali svoje stare sposobnosti, igranje starejših in mladih je pa bilo zlitó v skladno celoto in lahko rečemo, da je »Testament« prav lepo uspel in so Sentruperčani lahko ponosni na svoje KUD. Igra bodo ponovili. T. D.

Postanite člani Prešernove družbe!

Do 20. marca se je na območju Novega mesta vpisalo v Prešernovo družbo že nad 500 članov. Od tega se jih je prijavilo v knjigarni 135, pri zastopniku Kobsetu 218, v tovarni lesnih izdelkov pa 150 članov. Tudi nekaj novih podpornih članov se je prijavilo v zadnjem času. Med njimi so: krojač Stanko Jakopin, steklar Miran Doljak, Mestno gradbeno in obnovitveno podjetje GOP in šef pljučnega oddelka novomeške bolnišnice dr. Ivo Smrečnik. V Zablji vasí sta skupno podpisala delež tovariš Medvedšek in Lojze Hlede. Za postajo Semč in okolice je prevzel zastopstvo PD gostilničar Lojze Bukovec, pri katerem se lahko vpišete za Prešernovo družbo ali naročite Dolenjski list ter tudi plačate članarino odnosno naročnino.

V začetku aprila se bo pričelo vplačevanje članarine, nakar opozarjamo vse člane in poverjenike. Vplačujte redno, da si zagotovite letošnje bogato knjižno darilo Prešernove družbe! I. K.

Iz Gornjih Sušic

MKUD »Janko Jož« je v nedeljo 21. marca gostovalo v Soteski. Obisk je bil sicer bolj slab zaradi slabega vremena in prireditev v Podturnu, kljub temu pa so bili vsi zadovoljni, tako gledalci kakor tudi sami igralci, ker je igra potekala v redu. Med igralci se je posebno »potrudil« hlapec Pavle, tako »da se je vse premikaval« in (da) je kar teklo od njega. Tudi mati Rotija (Smalec Erna) in dekla Neža (Krese Zinka) sta ugajali. Odmore med dejanji pa sta poživila ciecibana Janez in Meta z njunimi »Ribničanic«, dvospevom: »Al me boš kaj rada mela?« in drugimi pevskimi točkami, ter žela odbravanje od njunih nekdanjih znancev — malih in velikih.

Mladinci nameravajo gostovati še drugod, da bi z dobljenim dohodkom mogli urediti domači oder in dvorano, ki kar kliče po izboljšanju, redu in napredku, kajti dosedanja stanje v dvorani zadrugnega doma ni ravno v čast niti mladini, niti odraslim. Malo dobre volje in izdelava hišnega reda na skupnem sestanku vseh prizadeti, pa bi se »kulturno« stanje sčasoma sigurno izboljšalo! R.

Za prebivalce Mirne peči in okolice

Mladinski aktiv v KUD Katja Rupena v Mirni peči bo priredil v soboto 3. aprila ob 19. uri zvečer in v nedeljo ob štirih popoldne v novi dvorani zadruga doma Linhartovo »Zupanovo Micko«. Čisti dobiček prireditev je namenjen mladini za udeležbo na mladinskem festivalu, ki bo letos v Koprni. Vsi, ki vam je pri srcu mladina naših vasi, udeležite se prijetne veseloljne Podpril boste naše mlade igralce in jim pomagali do še boljšega dela. Vabljeni! A. B.

Iz MORNARŠKE PARODIČNICE

Fani iz Kostanjevca — dečka Hrastar Darinka iz Smihela pri N. m. — dečka Breznikar Pavla iz Rakovnika — deklico, Rifelj

»SPORT IN TELESNA VZGOJA

Občni zbor Okrožne zveze Partizan v Novem mestu

V preteklem letu 7 rednih upravnih sej z zadovoljivo udeležbo ter 3 seje tehniškega odbora. Te seje so obravnavale tekoče zadeve. Uprava je bila skoci vse leto v stalnih in temnih stikih z vsemi društvimi ter jim nudila strokovno pomoč po svojih inštrukcijah. Okrožna zveza šteje 12 društev. Med letom je prenehalo delovati društvo v Podturnu, članstvo pa se je priključilo društvu v Dol. Toplicah. Na novo je bilo ustanovljeno društvo v Žužemberku. Zelo varjeto se bo tudi Partizan v Smihelu in družila s Partizanom v Novem mestu. Prenehanje vseh društev je dokaj skromno. Domovi so v slabem stanju in so nujno potrebni znatnih popravil. V splošnem program poseben tehnični odbor, ki pa za preteklo dobo ni bil najboljšo posrečeno izbran. Predsedni bi bil prikljudno, da načelnik ni živel na sedelu Okrožne zveze. Tudi sicer je tehnični odbor prejel v prvi inštruktorijev Zveze Partizan za Slovenijo ali pa jima nudil zelo skromno pomoč pri njenem terenskem delu. Prav tako se je tehnični odbor premalo zanimal za vodniški kader po društvih.

Občni zbor Partizana v Dol. Toplicah

TVD Partizan v Dolenjskih Toplicah je imel v marcu občni zbor. Iz tega je imela uprava odbor, ki je bil razvidno, da je društvo v preteklem letu uspešno opravljalo svoje delo. Društvo si je v enem letu ostoja nabavilo več fizikulturnih rekvizitov: badminton, drog, konj, kroge, blazine, vrvi, žoge in kroje, vse skupaj v vrednosti okrog 100.000 dinarjev. Ta denar je društvo prejelo od različnih gospodarskih ustanov občine, ki so razvneli pomen društva. Zahvaljujemo se Gozdnemu gospodarstvu Novo mesto, ki je prispevalo 40.000 dinarjev in TVD Partizan Črnomelj, ki je Topličkomu društvu odstopilo še rabilnega konja in krogo. Nekatero ustanovo in podjetja pa niso razumela pomena tega društva, zlasti kineška delavna zadruga Baza — 39 v Dol. Toplicah, ki ni prispevala prav ničesar, čeprav je imela sredstva. Društvo je akoci vse leto imelo redne vaje v šestih oddelkih. Udeleževalo se jih je 66 članov, zlasti iz vrst solske mladine. Društvo ima skupno 60 članov. V tem letu je izvedlo svojo akademijo, nastopilo pa je tudi z več točkami na raznih proslavah. Člani si so udeležili tudi fizikulturnega zleta v Novem mestu in v Ljubljani.

Prvenstvo Slovenije v krosu

Na krosu za prvenstvo Slovenije, ki je bil zadnje nedelje v Ljubljani, so bili tudi atleti iz Črnomlja in Novega mesta. Največkrat so bili zastopani Črnopolčani, ki so tudi dosegli vidne uspehe med najboljšimi tekmovalci iz Slovenije. V bil prvni Simončič iz Črnomlja z rezultatom 5:19, drugi je bil Ivanušič iz Črnomlja. Novomeščani Črnopolčani so bili dvanaesti. Mladinci iz Črnomlja v postavi Simončič, Ivanušič, Klein in Musič so zasledili kot ekipa III. mesta, pred Odredom in Klavdivarjem.

ORCINA RIBNICA

V mesecu februarju so bili rojeni trije dečki in sedem deklic

»Testament« na šentruperskem odru

„Luč“ Egipta - slepi dr. Taha Hussein

Finžgarjeva Naša kri v Novem mestu

V akromni hišici v Kairu, sreča arabskih, francoskih in grških knjig, živi s svojo ženo Taha Hussein, slepec, ki je razsvetlil egiptovsko temo, častni doktor številnih evropskih univerz, odlikovanec mnogih evropskih vlad, neutrudljivi borec proti zatiranju in zasleditvi egiptovskega ljudstva. Lani so ga bili predlagali celo za generalnega direktorja UNESCO, toda Nagibova vlada je to odklonila iz povesen utemeljenih razlogov. »Egipt brez Taha Husseina ne more živeti« je dejal Nagib. Kdo je dr. Taha Hussein?

šel borbo za vzgojo in prosveto egiptovskega ljudstva.

Več šol, več učiteljev

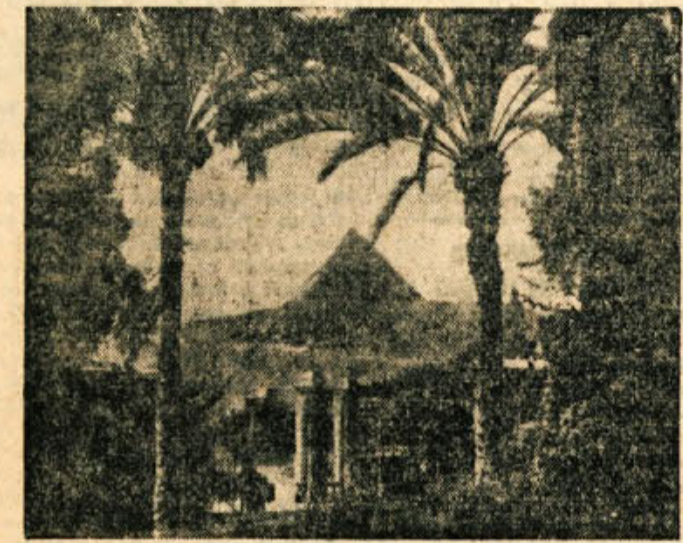
Ideja o brezplačnem šolskem pouku je bila takrat na bližnjem Vzhodu malone nora ideja. Starši so morali plačevati za šola. nje otrok na leto 50 dolarjev, kar je bilo skoraj ves dohodek egiptovskega kmeta. »Vzgoja in pouk ne smeta biti predmet trgovine, ker sta človeku potrebna kakor zrak in sonce«, je zahteval Hussein. Vlada je pa odgovorila: »Naša država si takega luksuza ne more privoščiti« (in prav takrat je kralj Faruk v eni sami noči zakrvarjal tudi po 300 tisoč dolarjev!). Parlament in vlada sta Husseina napadla, da

ki nam je potreben, kot je izjavil. Uspel je s svojim predlogom, naj bo študij na visokih šolah zastoj in naj se uvede obvezno šolanje do šestnajstega leta starosti. Zdej je pa nastalo resno vprašanje: Kje dobiti dovolj učiteljev in šolskih prostorov? Hussein se je zagrizeno vrgel na to in kmalu je bilo na razp. go 2600 novih šolskih prostorov. Razen tega je Hussein poskrbel za kulturne stike z zahodom, dal je prevesti dela klasičkov in najboljših evropskih pisateljev v arabščino, mlade egiptovske študente pa je pošiljal na študij v Evropo in Ameriko. Ko je bil strmglav. ljen kralj Faruk, velik Husseinov nasprotnik, se je Hussein, ki je bil takrat v Italiji, takoj vrnil domov, da pomaga pri demokratski izgraditvi domovine. Prvo, kar mu je zaupal Nagib, je bilo delo v odboru za osnutek nove demokratske ustave. Nagib tudi z vsemi močmi podpira Husseinov načrt za popolno brezplačno šolstvo.

že skoraj 2 milijona otrok, ki obiskujejo šole. Naj povemo še, da ima dr. Taha Hussein dve veliki strasti: literarno delo, ki ga je proslavilo tudi izven Egipta in »arabskih držav, ter glasbo. (Po 37 dnje)

Zrtev trahoma

Taha Hussein je bil trajnejši otrok revnega kmeta iz majhne

Egiptovska naselbina, v ozadju piramida

vasice v zgornjem Egiptu, rojen pred 65 leti. Toda trahom, ki ga ima skoraj 50 odstotkov kmečkega prebivalstva v Egiptu, mu je vzel vid in mali Taha se je zavedel, da je slep. Imel je pa neugasljivo željo po znanju. Ze v osnovni šoli je bil najmarljivejši učenec, čeprav so mu morali vse, kar je hotel zvedeti, prebrati drugi. Dobil je štipendijo in šel študirat na slavno islamsko univerzo El-Azhar v Kairu, potem je študiral še na državnih univerzih in 1914 postal doktor filozofije. Mladega učenjaka so poslali na svetovno znano Sorbono v Parizu, kjer je dobil drugo doktorsko diplomu in se 1918 poročil z zalo, mlado Francozino. Po vrnitvi v domovino je postal profesor arabske književnosti na univerzi v Kairu in s svojim modernim in znanstvenim načinom poučevanja sprožil pravečo revolucijo ter si nakopal sovražstvo islamskih verskih fanatikov, toda Hussein je neomajno vodil svojo borbo za resnico in napredno mišljenje.

je fantast in sanjač. Toda ljudstvo ga je podprlo in 1934 je moral parlament izjaviti: »Od danes naprej je osnovna izobrazba zastoj!« To je bil izreden uspeh Husseina, ki se je posled kot svetnik ministrstva za prosveto še krepkeje boril. Dosegel je, da so v Egiptu vpeljali brezplačno zdraviljenje šolskih otrok, dosegel, da je bila v Aleksandriji ustanovljena univerza itd.

Leta 1950 je Hussein postal prosvetni minister, da bi lahko uvedel v Egiptu šolski sistem,

Rojaki v Ameriki, posnemajte gospo Frances Lukanich!

Gospa Frances Lukanich iz Chisholma v Minnesoti ni samo zvesta bralka našega lista, pač pa tudi skrbi, da bi se list razširil med dolenskim rojaki v Ameriki. Takole nam piše med drugim:

»Jaz sem doma iz Srednjega Lipovca v Subi krajini. Tukaj nas je dosti Dolencev in zato gre Dolenjski list iz rok v roke. Zelo sem bila vesela, ko sem brala, da je mladina iz Srednjega Lipovca igrala na Aidovcu. Vidim, da se je narod začel prebujati in delati za napredek. Ko sem bila še jaz tam, tega ni bilo. Le v cerkev smo morali hoditi in moliti in verjetno tako delajo nekateri še danes. To sklepam iz tega, ker v pismih, ki jih dobivam, samo tožijo in prosijo pomoči, nič pa ne pišejo, kaj se dobrega godi doma. Za vaš list sem pridobila še dva nova naročnika, upam, da jih bom še več, saj se list vsem dopade. Seveda, vsak rad bere novice iz domačega kraja ali rojstne vasi. Priprčana sem, da se jih bo še veliko naročilo in da se bodo tudi oglašili s kakim dopisom. Jaz dopisujem tudi za Prosveto in Novo dobo.«

Na koncu pisma gospa Lukanich lepo pozdravlja vse rojake

Dolenjskim študentom!

Ustanovljen je Jurčičev akademski klub z namenom, da se v njem združijo akademski iz okolice Jurčičeve Mušlave (Vinska gora, Stena, St. Vid, Zagradec, Krkaj, Tisti, ki so obveščeni, naj čimprej izpolnijo pristopne izjave. Ker pa novozvoljeni odbor nima vseh podatkov o študentih v teh krajih, prosimo, da vsakdo, ki smo ga preželi, sporoči odboru, ako želi pristopiti. Sprejet bo pod pogoj, ki so navedeni v pravilniku kluba. Pravilnik se dobi na odboru. Razen tega vabimo v naš klub vse akademike Dolence, ki so izven omenjenega obsega okoliša, pa niso še vključeni v kočeviski ali novomeški klub, in pa vse tiste študente, ki jih kakorkoli zanima življenje na Dolenjskem. ODBOR

Smrt med našimi rojaki v tujini

V CLEVELANDU. Po dolgi bolezni je umrla Johana Baraga, rojena Hrovat, stara 65 let. Doma je bila iz Vanče vasi pri Stični, kjer zapuščila sestro Marico in več drugih sorodnikov. V Ameriki je živel 48 let. 16. januarja je zaplaval umrla 46-letna Mary Zupančič, rojena v Clevelandu; njena mati, rojena Kostrič, je doma iz Zužemberka. Isti dan je umrl Enzebij Obolnar iz Cateza pri Trebnjem; v Ameriko je odšel leta 1907. Doma je padel po

Zdravko Slamnica: Grob

Nad vasjo v samotnem bregu grob neznan je, v njem nekdo je, ki na begu bli zaklan je. Nanj le vaših mesečina žalost zlije in ga čez in čez prekrije. Nad vasjo v samotnem bregu burja brije in nekdo v globokem snegu roke vije...

SOLEA KREMA VSAKEM ČASU

Motiv iz Kaira

Nočno srečanje s kosmatincem

Košence so v Beli krajini tiste parcele v hribih, kamor gredo kmetje enkrat na leto, to je takrat, ko so doma spravili prvo kosnjo in žetev, kosijo travo. Košnja v košenicah traja po navadi dva do tri tedne. Ker so oddaljene od domačije, je že od nekdaj običaj, da zlasti starejši kosci oziroma lastniki košenic prespijo noč kar zunaj. Ponekod imajo tudi senike, kjer v takih dobach spi noč za nočjo več koscev, ženske pa dvakrat

pravijo ponekod. S tem, da prespijo v košenicah, pripravijo naporno hodo zvečer domov in zjutraj nazaj ter tudi prej prično s kosnjo. Tako je svojetasno prenočeval v košenicah tudi stari Mate. Velika je bila njegova košenica in ker je povečini kosil sam, se je zamudil s pospravljanjem krme vse do septembra. Nad veliko drago

prineso za njimi toplo hrano. Kjer ni senikov, spe tudi v senenih kopicah; lovnice jim si je uredil v kopicah ležišče in tam spal noč za nočjo. Ker so bile noči že hladne, je poleg kopic zakuril ogenj in nanj nametal polen, da so počasi gorela.

Sladko je spal Mate v mehkem senu neke zgodnje septembrske noči, dokler mu nagajivi mesec, ki se je pripil iz Babjega kamna, ni povsvelj naravnost v obraz, da se je prebudil. Mimogrede se je ozrl na ogenj in tedaj ga je od groze skoraj zadela kap: na drugi strani ognja je sedel s hrbotom obrnjen proti njemu velik medved in zadovoljno brundal. Bržkone mu je godila toplota. Kaj bo sedaj, je blisnilo skozi možgane prestrašenemu možaku, in kako se bo ta družčina končala?

V glavi mu je dozorel drzen načrt: kolikor mogoče tiho je stegnil roko, vzel z ognja gorečo poleno in ga pritisnil medvedu pod zadnjico. Ta je zatulil in pransil v temo, Mate pa prav tako na drugo stran in naravnost domov. Ko je drugi dan prišel nazaj, ni bilo skoraj nobenega sledu po ognju, kopica pa je bila razmetana po vsej rebri. Medved se je bil namreč vrnil nazaj in se masčeval za strah in osmojeni kožuh.

Čitajte in širite »Dolenjski list«!

so pokazali veselje do gledališča, vendar bo treba v bodoče bolj paziti na izgovarjavo, kajti govor je na odru najmočnejše izrazno sredstvo. Režiserju je uspelo ustvariti na odru pravo vzdušje, ki ga zahteva Finžgarjeva igra.

Zupana Borštnika je prepričljivo igral Miro Bajc, posebno v dialogih s francoskim častnikom Renardom. Z umirjenimi kretnjami in doživljenjski dokazal, da je kos nalogi. Njegova žena (Zaleteleva) je bila tipična gospodinja. Jerico je igrala mlada igralka Puškova, ki je tu in tam doživljala na odru in se kot žetnica kar lepo vživela v vlogo županove hčerke. Seveda, skupna igra vseh mladih igralcev je še pomajkljiva. Gorjana je pokazal lepo igranje v vlogi zaljubljenega francoskega častnika Renarda. Kretnje, mimika, glasovne narisave — vse to so njegovi aduti, s katerimi zaživja na odru in pritegne gledalca. Guštin je zdravega kmečkoga fanta in posebnikovega sina Štefana lepo igral. Od Borštnikovih se je posebno izkazal hlapec Matija (Zabkar) s tempera-

mentno igro, polno življenja in domislilic. Stojevrstine, dobro zamisljene in izrazite like so dan Adam, Zmenc, Jarmovič in Primož, ki so po vrsti igrali Galperja, Podroca, Lako in Matijeva, katerih maske pa so bile preproste. Tipični kmečki sin je bil Rok (Novak). Mežnarja Gregor je odlično kreiral Gregorčič, imel je tudi dobro masčko. Kako je treba snajmanjor opozoril vlogo izdelati do potankosti, posebno glasovno, je pokazala Glonarjeva v vlogi starke. Francoski sergent-major je bil Štir, Šivak pa postiljon. Sodelovali so še fantje, dekleta, vojaki, pevski zbor je lepo zaspel. Scena je bila primerna sredstvu, ki jih »dobi« gledališče.

»Naša kri« je letos četrta druga premiera. Sezono so začeli z »Ljubimim« in »Naša kri«. Ponovno poudarjamo, da je novomeško gledališče postalo precej problem, o katerem bo treba v naši javnosti spretevoriti nekaj resnih besedi, posebno na področju sodobnih čustvij, ki mačohovsko skrbijo za tako pomembno kulturno ustanovo. Prof. Tone Trdan

Tudi ta dva Novomeščana je z vabilo toplo sonce pred hišo...

Od 204 novih svetnikov kar 69 Italijanov...

Katoliška cerkev se rada postavlja, da je »univerzalna« vseobsegajoča cerkev. Za univerzalnost je med drugim razvidna iz statistike svetnikov in blaženih, kot jih je objavil italijanski tehnik »Oggi«. Od leta 1888 do 1953 je cerkev dobila 204 nove svetnike in 965 blaženih. Od 204 novih svetnikov je nič manj in nič več kot 69 Italijanov... Praviho, da je bog že v starih časih najprej sebi brado ustvaril, italijanski papeži pa vneto

skrbijo, kakor vidimo, najprej za italijanske svetnike. Po nekih vesteh je sedanjil papež hudo bolan. Kardinali se že vneto preklajajo med seboj, kdo bo njegov namestnik. Na vsak način bi radi spet italijanskega papeža (kdo naj sicer skrbi za nove italijanske svetnike?), vendar je v ozadju močan pritisk ameriških katolikov, ki menijo, da bilo primerno, da se na papeški tron vsede tudi še kakšen neitalijan.

OKROGLE BODICASTE

DOBROTA ZA DOBROTO Primožku je ušlo v hlačke. In ko ga je negovalka lepo očistila, je Primožek dejal: »Hvala lepa, tovarišica, bom drugič že vrnil!«

MAJHEN, AMPAK HUD Pogovarjala sta se orjaški lev in majhen koloradski hrošček. »Ha, dragi moj,« se je pobahal lev, »da vidiš, kako se me človek boji!« »To ni nič v primeri, kako se boji mene!« je pohlevno odgovoril koloradar.

NORČEVSKI POGOVOR Norec je šel na sprehod in vlekkel za sabo na vrvič škatio

TRPLJENJA

POLNO LETO 1942

Odlomki iz dnevnika Belokranjke v rabskem taborišču

Kot mnogo drugih so 10. avgusta 1942 požgali Italijanski fašisti tudi Brodaričev dom v Rosalnicah pri Metliki. Očeta Martina so odpeljali v internacijo še teden dni prej, 10. avgusta pa je bratko pot slovenskega internanca nastopila tudi njegova žena s tremi nedoletnimi otroki: 18-letno Rezko, 13-letnim Tonetom in 11-letno Martino. Tako je z dolgo vrsto internancev pričela okužati trdote in krivice Italijanske okupacije tudi zavedna Brodaričeva družina. Brodaričevi so bili najprej internirani na Rabu, potem pa so jih prestestili v Gonars. Najstarejša hči je v internaciji napisala spomine na te mesece trpljenja, ki jih sedaj — ko so slovenske žrtve na Rabu v preteklem letu že dožele svoj veličastni, obtožujoči spomenik — objavljamo bralcom Dolenjskega lista v spomin in opomin.

Ko sem še kot otrok hodila v metliško šolo, je prišel v našo vas postaren mož. Ta je med pogovorom večkrat dejal:

»Oh, ko bi vedel ta mladi rod, kaj ga čaka v leto 1942.«

»Zakaj to pravite?« sem se čudila. »Kje je še leto 1942.«

»Ti še premalo razumeš, da bi vedela zakaj,« je odvrnil. »Toda ko bi mogel, bi povedal ne samo

tebi, ampak vsem ljudem, da bo srečen tisti, ki preživi usodno leto 1942.«

»Kaj meni mar, saj se to mene nič ne tiče,« sem si mislila, polna brezskrbne mladosti, saj takrat mi ni prišlo na misel, da bo tudi mene težko zadelo leto 1942, kakor je zadelo milijone in milijone ljudi, ki sedaj z mano trpijo.

Leta so minevala. Za mrzlimi zimami so prihajala topla poletja, bogate jeseni, vmes veselje pa tudi žalost. Tako je prišlo tudi leto 1942, od kraja rahlo vzburkanu, toda vse bolj nemirno in sredi cvetočega poletja so zagoreli slovenski domovi. Lepi sončni dnevi so bili zaviti v goste oblake dima, ljudje pa v žalost in pekoče solze.

10. avgusta 1942 sem ob desetih zvečer sedela v kuhinji pri mizi. Kar zagledam skozi okno — vojaške postave. Ze prihajajo noter, mrkih obrazov, razjarjeni kakor psi, in zahtevajo mojega brata.

»Saj ga nimam,« sem tajila in pokazala na drugoga: »Ta pa je še otrok.«

Oficir je imel v rokah papir, popisan v tujem jeziku.

»Oblecite se vsi!« je zahteval.

Stresla sem se od groze, planila v jok, toda nič ni pomagalo.

Slovo od doma je bilo kratko — samo nekaj minut.

V Metliki so nas spravili v ječo s težkimi hrastovimi vrati in zamreženim oknom. Notri je bila železna postelja, s katere so poskakali možki in nam naredili prostor. Tam je bila še slamnjača in raztrgana odeja, polna bolh. To je bila prva težka noč v mojem življenju.

V jutru je prišel karabinjer odpret in nas odvedel na komando, kjer je bilo mnogo izpraševanja.

... Zaplapolal je tudi naš dom in veter je prišel na zraku puh od zamreženega okna celice, kjer se mi je v boli trgalo srce.

Osem dni smo ostali v ječi, kjer je bil zatohel zrak, kjer ni bilo sonca... Pod oknom na vrhu so se že plavile prve slive, nad mestom je sijalo sonce in poljubljalo s svojimi toplimi žarki ta poletni svet.

Slovo od Metlike je bilo kratko, zato pa tembolj žalostno.

V Črnomlju smo izstopili in straža nas je spremljala v barake. Tam je bil že kup raztrganih otrok s starši. Kmalu smo se spoznali. Podnevi smo se sončili, ponoči pa se otepalih bolh, ki so se skrivale v slami.

Zopet je minilo deset dni in 28. septembra ob treh popoldne so dejali, da gremo domov. Naložili so nas na avtomobile in odpeljali na kolodvor, od tam pa v Novo mesto.

Tisto noč v Novem mestu smo prespali v ječi. V malo sobo so spravili ženske in otroke, tako da so ležali po tleh. Samo glava je gledala nekaterim izpod postelje.

Drugo jutro smo se odpeljali naprej v neznanu daljavo. Ženske v osebnih vagonih, možki pa v živinskih. Vzpeljali so se na prste, da so dosegli železne rešetke na linah. V vagonih so jecali otroci poleg svojih mater, ki so bile vse obupane in so jim misli uhajale venomer domov.

NA REKI

Popoldne smo prispeli na Reko in tam sem prvič zagledala Jadransko morje. Ko pa sem spoznala, da je tudi za nas pripravljena ladja, sem blazno zasovražila morje, še bolj pa tiste, ki so nas trgali od domače zemlje.

Stopili smo iz vagonov. Tam so nas prešteli in spravili na ladjo, ženske na krov, možke pa v spodnje prostore. Po morju so krožile barke, pisane jadrnice in vmes tovorni parniki. V očeh so me peklo solze, polne obupa, ko smo zapluli proti ščenim in pustim goram.

... Iz visokih fabriških dimnikov na Sušaku so se valili gosti oblaki dima in se zgubljali nad morjem. Tam dalje je zažvižgal vlak, ki nas je pripeljal, in odhitel dalje. Ob obali so se kopale v soncu vile, po morju so plavali čolni in ribiči so nastavljal mreže ribam. »Revice!« sem si mislila, saj sem se čutila sama kot ujeta riba. Na krovu je bila sirota osemnajstlet let, brez pameti, a vendar je tudi ona čutila isto v svojem srcu, zakaj privijala se je k svojemu očetu in očel so se ji vlažno svefile.

Proti večeru je mrzlo zapihalo. Tesno smo se zavijali v plašče. Naši pogledi so blodili po peščeni obali. Nikjer ni bilo živega bitja, še zelene trave ne. Samo kamenje, sam pesek.

Morje je postajalo zdaj širje zdaj ozje, toda vožnje ni hotelo biti konec. Zalostna in obupana sem naslonila glavo predse na kovčke in cule. Skoraj dve uri si nisem upala pogledati obale, toda ko sem jo pogledala, sem še zmeraj videla samo pusto kamenje.

PRISLI SMO NA RAB

Proti noči smo na levi strani zagledali opek za liv in tam je bilo v daljavi videti neštete luči. Ladja je vse počasneje plula, dokler ni pristala ob obali. Tam so nas sprejeli vojaki, ki so nam prinesli večerjo: štiri dekagrame kruha, kosček sira in eno jabolko.

(Se nadaljuje)